

YAZAR DEĞERLENDİRMELERİ

Bursa
İlk 250
Büyük Firma
Araştırması
2019

Dr. Can Fuat GÜRLESEL
Ekonomist

Dünya Ekonomisi 2019 Yılında Yavaşladı

2019 yılında dünya ekonomisinde büyüme önemli ölçüde yavaşlamış ve yüzde 2,9 olarak gerçekleşmiştir. Dünya ekonomisinde büyüme 2018 yılının ikinci yarısında ivme kaybetmeye başlamıştı. İvme kaybı 2019 yılında yavaşlamaya dönüşmüştür. Küresel ekonomide yavaşlamaya üç unsur yol açmıştır. İlk unsur küresel ticarete ortaya çıkan korumacılık önlemleri olmuştur. Ticarete korumacılık yıl genelinde artarken, teknoloji, yatırımlar ve fikri mülkiyet hakları gibi alanlara da genişlemiştir. Büyük Britanya'nın Avrupa Birliği'nden ayrılışına ilişkin belirsizlik yıl boyu sürmüş ve düğüm aralık ayında çözülebilmıştır. Siyasi kutuplaşmalar-yaptırımlar-jeopolitik gelişmeler 2019 yılında da bir çok coğrafyada iktisadi faaliyetleri olumsuz etkilemiştir.

2019 yılında ekonomideki yavaşlama arz yanlı büyümeyi olumsuz etkilemiştir. Küresel ticarete korumacılık büyük ölçüde sanayi ürünlerine yönelik uygulanmıştır. Bu nedenle sanayi mallarına yönelik arz talep dengesine ilişkin belirsizlikler ortaya çıkmış, sanayide kapasite kullanım oranları düşmüş ve sanayi üretimi ivme kaybetmiştir. Buna bağlı olarak yeni sanayi yatırımları da yavaşlamıştır.

2019 yılında küresel ticarete uygulanan korumacılık önlemlerindeki artış nedeniyle dünya mal ticareti 2019 yılında değer ve miktar olarak daralmıştır. ABD ile Çin arasında ticaret korumacılık önlemleri yıl boyunca karşılıklı olarak artmış ve aralık ayındaki ilk mutabakata kadar küresel ticareti olumsuz etkilemiştir. Bu gelişmeye bağlı olarak dünya mal ticareti değer olarak 2019 yılında yüzde 3,0 daralmış

ve 18,35 trilyon dolara inmiştir. Dünya mal ticareti miktar olarak da 2019 yılında yüzde 0,1 küçülmüştür. Gelişmiş ülkelerde 2019 yılında enflasyon yine hedeflerin altında ve görece düşük kalmaya devam etmiştir. Dünya ekonomisinde 2019 yılı genelinde hem talebin zayıflaması hem de emtia, enerji ve mal fiyatlarında ticari korumacılık eğilimine bağlı düşüşler nedeniyle gelişmiş ülkelerde hedeflenen enflasyona ulaşılamamıştır.

2019 yılına tüm gelişmiş ülke merkez bankaları para politikalarında sıkılaştırma yönündeki normalleşme hedefleri ile girilmiştir. Ancak küresel ticarete korumacılık önlemlerinin giderek bir savaşa dönüşmesi ve dünya ekonomisinin hızla ivme kaybetmeye başlaması nedeniyle büyük merkez bankaları temmuz ayından itibaren yeniden genişletici para politikalarına dönmek zorunda kalmışlardır. ABD merkez bankası FED bilanço küçülmesini durdurmuş ve faizlerde indirime gitmiştir. Avrupa Merkez Bankası da yeni bir parasal genişleme programı açıklamıştır. Diğer merkez bankaları da yılın ikinci yarısında faiz indirimlerine gitmişlerdir.

Küresel sanayi performansı 2019 yılının genelinde ivme kaybetmiştir. Dünya ekonomisinde ivme kaybına yol açan ticari korumacılık, Brexit belirsizliği ve jeopolitik gerginlikler sanayi üretimini de olumsuz etkilemiştir. Yılın son aylarına kadar küresel sanayide ivme kaybı sürmüştür. Aralık ayında ABD-Çin ticaret anlaşması ve Brexit belirsizliğinin sona ermesi ile sanayi performansı yeniden toparlanma işareti vermiş ve yılı pozitif seviyede kapatmıştır.

DÜNYA EKONOMİSİ TEMEL GÖSTERGELER

	2017	2018	2019
DÜNYA EKONOMİSİ BÜYÜME YÜZDE	3,7	3,6	2,9
GELİŞMİŞ ÜLKELER BÜYÜME YÜZDE	2,3	2,2	1,7
GELİŞEN ÜLKELER BÜYÜME YÜZDE	4,7	4,5	3,7
DÜNYA MAL İHRACATI MİLYAR DOLAR	17.198	18.920	18.350
DÜNYA MAL TİCARETİ BÜYÜME MİKTAR YÜZDE	4,6	2,0	-0,1

Kaynak: IMF World Economic Outlook, 2020 June, World Trade Organization

TÜRKİYE EKONOMİSİ 2019 YILINDA UYGULANAN EKONOMİDE DENGELENME POLİTİKALARINDAN ETKİLENDİ

Türkiye ekonomisi 2019 yılına 2018 yılında yaşanan finansal şokun etkileri ve ekonomide alınan önlemlerin etkisi ile girmiştir. 2018 yılında yaşanan finansal şok sonucu Türk lirası önemli ölçüde değer kaybetmiş, enflasyon ve faiz oranları da sert şekilde yükselmiştir. Bu nedenle ekonomide sıkı bir maliye ve para politikası uygulaması başlamıştır. Sıkılaştırıcı politikaların etkisi 2019 yılında fazlasıyla yaşanmıştır.

2019 yılını etkileyen ekonomi dışı unsurlar ise yılın ilk yarısında belirsizlik yaratan yerel seçimler, dış politik ilişkiler ve Suriye odaklı jeopolitik gelişmeler olmuştur. Bu unsurlar yıl boyunca hem beklentileri olumsuz etkilemiş hem de mali göstergeler üzerinde baskı oluşturmıştır.

2019 yılında ekonomiyi etkileyen bir diğer önemli unsur ise yılın ikinci yarısı başından itibaren başta ABD olmak üzere gelişmiş ülke merkez bankalarının genişletici para politikalarına geri dönmeleri olmuştur. Böylece Türk lirası üzerindeki baskı azalmış ve TC. Merkez Bankası'nın da faiz indirimleri için destekleyici koşullar oluşmuştur.

2019 yılında Türkiye ekonomisi ekonomideki sıkılaştırıcı politikalara bağlı olarak yüzde 0,9 büyümüştür. Ekonomi yılın ilk iki çeyreğinde küçülmüştür. Yılın ikinci yarısında ise daha uygun koşulların oluşması ile ekonomi yeniden büyüme sürecine girmiştir. Bununla birlikte sanayi gibi bazı iktisadi faaliyetler yılı küçülerek kapatmıştır. Milli gelir ise 797 milyar dolardan 761 milyar dolara inmiştir.

TC. Merkez Bankası yılın ilk yarısında sıkı para politikasını korumuş ve politika faizi yüzde 24 seviyesinde kalmıştır. Temmuz ayında itibaren ise TC. Merkez Bankası faiz oranlarını indirmeye başlamıştır. Yıl sonunda politika faizi yüzde 12'ye inmiştir. Buna bağlı olarak diğer faiz oranlarında da düşüş yaşanmıştır. Türkiye'nin kredi takas risk primi de yılsonunda 240 puana kadar inmiştir. Türk lirası 2019 yılının ilk yarısında değer kaybetmeye devam etmiş, yılın ikinci yarısında ise istikrar kazanmıştır.

2019 yılında 658 bin istihdam kaybedilmiştir. Buna bağlı olarak işsizlik oranı artmış ve yüzde 13,7 olarak gerçekleşmiştir. İşsiz sayısı da 4,5 milyona ulaşmıştır. Ekonomide uygulanan sıkı para politikası sonucu tüketici fiyatları yıllık yüzde 11,84'e çekilmiştir. Üretici fiyatlarında ise artış yüzde 7,36 olmuştur.

2019 yılında ekonomideki yavaşlama ve döviz kurları artışı ile dış ticaret açığı olumlu etkilenmiş ve açık yüzde 45,4 azalarak 29,5 milyar dolara inmiştir. 2019 yılında dış ticaret açığındaki hızlı daralma ve hizmet gelirlerindeki artış sonucu cari işlemler dengesi uzun yıllar sonra 8,8 milyar dolar fazla vermiştir. Türkiye'nin brüt dış borç stoku 2019 yılında 6,8 milyar dolar azalarak 436,9 milyar dolara gerilemiş, ancak milli gelire oranı ise yüzde 57,4'e yükselmiştir.

2019 yılında bütçe açığı öngörülen seviyenin üzerinde ve 123,7 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Bütçe açığının milli gelire oranı ise yüzde 2,86'ya yükselmiştir.

TÜRKİYE EKONOMİSİ TEMEL GÖRTERGELERİ

	2017	2018	2019
GSYİH Milyar TL	3.134	3.758	4.320
GSYİH Milyar Dolar	851	797	761
GSYH Büyüme Yüzde Sabit Fiyatlarla	7,5	3,0	0,9
İşsizlik Oranı Yüzde	10,9	11,0	13,7
İhracat Milyar Dolar	164,5	177,2	180,8
İthalat Milyar Dolar	238,7	231,2	210,3
Dış Ticaret Dengesi Milyar Dolar	-74,2	-54,0	-29,5
Cari İşlemler Dengesi Milyar Dolar	-40,6	-20,7	8,8
Cari İşlemler Dengesi / GSYH Yüzde	-4,77	-2,60	1,2
TÜFE Yıl Sonu Yüzde	11,92	20,30	11,84
ÜFE Yıl Sonu Yüzde	15,47	33,64	7,36
Bütçe Dengesi Milyar TL	-47,8	-72,8	-123,7
Bütçe Dengesi /Milli Gelir Yüzde	-1,53	-1,94	-2,86
Dış Borçlar Milyar Dolar	455,6	443,7	436,9
Merkez Bankası Brüt Döviz Rezervleri Milyar Dolar	88,7	74,5	81,3
Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları Milyar Dolar	11,1	13,0	8,8
Sanayi Üretimi Büyüme Yüzde	9,1	1,1	-0,6
İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı Yıllık Ortalama Yüzde	78,5	76,8	75,9
Sabit Sermaye Yatırımları Büyüme Yüzde	8,3	-0,3	-12,4
Merkez Bankası Ortalama Fonlama Faizi Yıl Sonu Yüzde	12,75	25,50	11,47
Sepet Kur Türk Lirası Yıl Sonu	4,16	5,67	6,18
TL Ticari Kredi Faiz Oranı Yıl Sonu Yüzde	17,00	27,04	12,02

Sanayi sektörü 2019 yılında yüzde 0,6 daralmıştır. 2019 yılında sanayi üretimi özellikle iç talebin oldukça zayıf kalması nedeniyle gerileme göstermiştir. İç talep sanayi üretimine yılın son çeyrek döneminde katkı sağlamaya başlamıştır. 2019 yılında özellikle miktar olarak ihracat artışı sürmüştür. Ancak ihracat artışı iç talepteki kayıpları karşılayamamıştır. Böylece 2010 yılından sonra sanayi sektörü üretimi ilk kez daralmıştır.

2019 yılında finansal koşullar göreceli olarak daha olumlu gerçekleşmiştir. Ekonomide dengelenme politikalarının ana unsuru olarak uygulanan sıkı para politikası ile enflasyonda sağlanan düşüş ve ardından gelen faiz oranlarındaki düşüşler yılın ikinci yarısında finansal koşulları iyileştirmiştir.

Yine küresel ölçekte merkez bankalarının genişletici para politikalarına geri dönüşü gelişen ülke para birimleri üzerindeki baskıyı hafifletmiştir. Uluslararası finansmana erişim olanakları artmış ve maliyetleri de düşmüştür.

Dünya ekonomisindeki koşullar 2019 yılında sektörler ve BİSO firmaları için daha zorlu olmuştur. Türkiye ekonomisinde ise ilk yarıdaki koşullar zorlayıcı ikinci yarıda ise daha çok destekletici olmuştur. BİSO İlk 250 Büyük Firma 2019 yılı değerlendirmemiz iyileşen bu koşullar dikkate alınarak yapılmaktadır.

DÜNYA VE TÜRKİYE EKONOMİSİNDE 2019 YILINDA YAŞANAN KOŞULLAR 250 BÜYÜK FİRMANIN PERFORMANSINI SINIRLADI

Dünya ve Türkiye ekonomisinde büyüme ile talep, finansal istikrar ve finansman olanakları alanlarında yaşanan gelişmeler firmaların 2019 yılı performanslarını genelde sınırlayıcı yönde etkilemiştir. Özellikle hem iç hem de dış talepteki yavaşlama satışlarda büyümeyi sınırlamıştır. Finansal göstergelerde yaşanan göreceli iyileşme ve istikrar ise firmaların mali yapılarını olumlu etkilemiştir. Ancak firmaların maliyetleri ve karları geçen yıldan kalan hasarlardan olumsuz etkilenmeye 2019 yılında da devam etmiştir.

250 büyük firma 2019 yılında 2018 yılına göre daha zorlu iç ve dış koşullar ile karşılaşmışlardır. Buna bağlı olarak 2019 yılı performansları sınırlanmıştır. Ancak göstergeler farklı etkiler yaşamışlardır. Özellikle karlılık ve katma değer alanında olumsuz performans sergilenmiştir.

250 firmanın toplam iç ve dış satışları 2018 yılında yüzde 27,2 büyürken 2019 yılında yüzde 11,1 artmıştır. 250 firmanın üretimden net satışları ise 2018 yılında yüzde 31,1 artmışken 2019 yılında yüzde 10,5 yükselmiştir. 2019 yılında iç ve dış talepteki daralmalar nedeniyle satışlar olumsuz etkilenmiştir. Özellikle ekonomide uygulanan dengelenme politikaları yılın büyük bölümünde iç talepte küçülmeye yol açmıştır. Dışarıda ise yaşanan ticaret savaşları ile daralan dış talep ihracatı olumsuz etkilemiştir. Buna bağlı olarak 250 firmanın satışları 2019 yılında ancak enflasyon kadar artabilmiştir.

Faaliyetler ile elde yaratılan katma değer ise 2018 yılında yüzde 46,6 artmışken 2019 yılında bu kez yüzde

9,1 daralmıştır. Katma değerde uzun süre sonra önemli bir düşüş yaşanmıştır. Bu düşüşte karlılık ve karlardaki gerileme belirleyici olmuştur. Zorlu iş ve dış koşullar ile firmaların karlarındaki gerileme sonucu yaratılan katma değerdeki düşüşe neden olmuştur.

250 büyük firmanın karlarında 2019 yılında nominal olarak düşüş yaşanmıştır. 2018 yılında yüzde 29,0 artan dönem karı 2019 yılında ise yüzde 1,5 düşmüştür. Böylece iki yıl üst üste karlıklarda iyileşme yaşandıktan sonra 2019 yılında yeniden bir yavaşlama yaşanmıştır.

Karlardaki düşüşe rağmen öz sermayelerde nominal ve reel olarak büyümeler yaşanmıştır. 2018 yılında yüzde 30,0 büyüyen öz sermaye toplamı 2019 yılında yüzde 18,4 artmıştır. Net aktiflerde de yüzde 14,3 büyümeye yaşanmıştır. Öz sermaye büyümesi net aktif büyümesini 2019 yılında da aşmıştır.

2018 yılında yüzde 0,6 artan ihracat 2019 yılında bu kez yüzde 8,6 daralmıştır. 250 firmanın ihracatı 2019 yılında özellikle küresel ticaret savaşlarından ve Avrupa pazarlarındaki yavaşlamadan olumsuz etkilenmiştir.

İç talepte ve ihracatta yaşanan yavaşlama ile 2019 yılında istihdamda yüzde 0,6 daralma gerçekleşmiştir. İstihdam teşvikleri istihdam artışında etkili olmamıştır.

2019 yılında BİSO 250 firması içeride ve dışarıda oluşan zorlu koşullar nedeniyle mali göstergeler itibarıyla 2018 yılının altında bir performans göstermiştir.

BURSA 250 BÜYÜK FİRMANIN TEMEL MALİ GÖSTERGELERİNDE GELİŞMELER

Temel Mali Göstergeler	2016/2017 Değişim Yüzde	2017/2018 Değişim Yüzde	2018/2019 Değişim Yüzde
Toplam Satışlar	33,8	27,2	11,1
Üretimden Satışlar	39,0	31,1	10,5
Katma Değer	29,8	46,6	-9,1
Dönem Karı	57,6	29,0	-1,5
Öz Sermaye	28,4	30,0	18,4
Net Aktifler	23,0	25,4	14,3
İhracat	11,3	0,6	-8,6
Ücretli Çalışanlar	0,8	9,2	-0,6

EKONOMİK GELİŞMELER FİRMALARIN SEKTÖR DAĞILIMLARINI ETKİLEDİ

250 büyük firmanın sektör dağılımları da dünya ve Türkiye ekonomisindeki gelişmelerden önemli ölçüde etkilenmiştir. Buna bağlı olarak sektörler içindeki firma sayılarındaki değişimler 2019 yılında daha çok sayıda gerçekleşmiştir.

250 büyük kuruluş içinde en çok firma yine otomotiv yan sanayi sektöründe yer almaya devam ederken sayı 4 firma artmış ve 67 olarak gerçekleşmiştir. Otomotiv sektöründe iç ve dış talepte yaşanan durgunluğa karşın otomotiv yan sanayi firma sayısını artırmıştır. Ana sanayideki firma sayısı da yine 1 firma artarak 4 olarak gerçekleşmiştir. AB pazarındaki yavaşlama ve ihracat düşüşüne rağmen otomotiv sektörü 2019 yılında iyi bir performans göstermiştir.

Tekstil sektörü 2019 yılında da firma sayısını artırmaya devam etmiştir. 2019 yılında tekstil firması sayısı 2 adet daha artmıştır. Hazır giyim sektörü firma sayısı ise 8 ile değişmemiştir. Her iki sektör de ihracat olarak AB pazarındaki yavaşlamaya rağmen 2019 yılında daha iyi performans göstermiştir.

2019 yılında ekonomide yaşanan gelişmelerden olumsuz yönde en çok etkilenen sektörlerin başında inşaat sektörü gelmektedir. İnşaat sektörü hem küçülmüş hem de firmaların mali yapıları bozulmuştur. Buna bağlı olarak 2019 yılında 4 firma ilk 250 içine girmiş ve 2 firma düşüş yaşamıştır.

Bursa 250 büyük kuruluşu içinde makine ve teçhizat sektörü firma sayısı ise 2 adet artarak 16 firmaya yükselmiştir. Makine sanayi yurtiçinde yatırımların daralması ile karşılaşmış bu nedenle ihracata ağırlık vererek performanslarını korumuştur.

Tarım ve hayvancılık ile buna dayalı gıda sanayi ise 2019 yılında özellikle iç talepte yavaşlama ve gıda fiyatlarında yaşanan artışların etkilerini yaşamıştır. Ayrıca tarımda üretim maliyetlerinde 2018 yılında yaşanan sert artışların etkisi 2019 yılında da sürmüştür. Buna bağlı olarak 2019 yılında 250 büyük kuruluş içinde yer alan firma sayısı 2 adet düşerek 26 olmuştur. İç talepte ve perakende ticarete yaşanan durgunluk ile 2019 yılında 250 büyük firma içinde yer alan perakende firma sayısı ise 4 adet azalarak 22'ye kadar inmiştir.

250 FİRMA SEKTÖR DAĞILIMLARI

Sektörler	2017 Yılı Firma Sayısı	2018 Yılı Firma Sayısı	2019 Yılı Firma Sayısı	Artış / Azalış
Otomotiv Yan Sanayi	63	63	67	4
Tekstil	45	48	50	2
Gıda Tarım ve Hayvancılık	29	28	26	-2
Perakende Ticareti	27	26	22	-4
Makine ve Teçhizat	15	14	16	2
Metal	14	13	14	1
Hazır Giyim	7	8	8	-
Plastik	6	8	6	-2
Ağaç ve Orman Ürünleri ve Mobilya	5	6	6	-
İnşaat	9	6	4	-2
Enerji	6	4	4	-
Çimento Toprak Ürünleri ve Madencilik	3	3	4	1
Otomotiv Ana Sanayi	3	3	4	1
Çevre ve Geri Dönüşüm	2	4	3	-1
Hizmet, Eğitim ve Danışmanlık	2	3	4	1
Kimya	2	4	4	-
Lojistik	2	2	2	-
Ekonomik İlişkiler ve Finans	7	3	2	-1
Turizm	1	2	2	-
Elektrik-Elektronik	1	1	1	-
Sağlık	1	1	1	-

250 büyük firma içinde yer alan diğer sektörlerdeki firma sayıları ise genellikle bir önceki yıl ile aynı kalmış veya çok sınırlı değişimler göstermiştir. Bu sektörler iç ve dış koşullardan daha az etkilenmiş ve kendi dinamikleri daha ağır basmıştır.

250 BÜYÜK FİRMANIN ASLİ İŞLERDEN KARLILIĞI 2019 YILINDA AZALDI

Firmaların mali performanslarının ölçülmesinde asli işlerden elde ettikleri karlılık önemli bir gösterge haline gelmiştir. Böylece hem firmaların asli işlerdeki performansı daha açık görülmekte hem de diğer olası maliyet unsurlarına ve risklere karşı ne kadar güçlü olduğu hesaplanmaktadır.

EBITDA göstergesi firmaların faiz ödemeleri, amortisman ve vergi ödemeleri öncesi elde ettikleri karı göstermektedir. EBITDA büyüklüğünün net satışlara oranı EBITDA oranını vermektedir. Bu oranın yüksek olması firmaların asli işlerinde teknik ve mali olarak daha başarılı olduklarını göstermektedir.

Bu itibarla BT50 250 firma çalışmasında firmaların EBITDA büyüklükleri ve net satışları toplulaştırılarak sektörlerin ortalama EBITDA oranları 2019 yılı için hesaplanmıştır.

BT50 250 içinde yer alan sektörlerin EBITDA oranları 2019 yılında önemli ölçüde gerilemiştir. 2018 yılından sarkan yüksek maliyet artışları ile 2019 yılına giren sektörler bu maliyet artışlarını 2019 yılında satış fiyatlarına yansıtamamışlardır. Bunun ilk nedeni yurtiçinde uygulanan ekonomide dengelenme politikaları ile iç talebin daralmasıdır. İkinci nedeni ise küresel ticaretin daralması ile yurtdışı pazarlarda artan rekabettir. Ayrıca içerideki daralma nedeniyle ihracata daha çok ağırlık veren firmalar arasında yaşanan fiyat rekabeti de EBITDA verilerini olumsuz etkilemiştir. 250 büyük firmanın EBITDA oranı (net satışlara) 2019 yılında yüzde 8,93 olarak gerçekleşmiştir.

İmalat sanayinde 11 sektörün EBITDA oranları yer almaktadır. 2019 yılında 11 sektörün de EBITDA oranı gerilemiştir. Otomotiv ana sanayi, kimya sanayi, tekstil sanayi, ağaç ve orman ürünleri sanayi, metal sanayi ile plastik sanayinde düşüşler daha yüksek olmuştur. Otomotiv yan sanayi, makine sanayi ve gıda sanayinde

düşüşler daha sınırlı kalmıştır. İmalat sanayindeki 11 alt sektörden 4'ü 250 firma EBITDA ortalama oranının altında kalmıştır. Çimento ve toprak ürünleri sanayi 0,33 oranı ile en düşük EBITDA oranına sahip olmuştur. Hazır giyim sanayinde de EBITDA oranı hem düşmekte hem de genel sektör ortalamalarının altında kalmaya devam etmektedir.

Bursa 250 içinde yer alan imalat sanayi sektörlerinin asli işlerine ağırlık verdikleri, ancak 2019 yılında oluşan iç ve dış koşullar nedeniyle asli işlerinden yeterince karlılık elde edemedikleri görülmektedir.

İnşaat sektöründe EBITDA oranı 2019 yılında sınırlı ölçüde gerilemiştir. Sektör 2019 yılında önemli sıkıntılar ile karşılaşmış olup karlılık göstergeleri olumsuz etkilenmiştir. Buna rağmen EBITDA oranı yine de makul bir oranda tutunmuştur.

Enerji sektörü de 2019 yılını oldukça sıkıntılı geçirmiştir. Sektörde maliyetler önemli ölçüde artmış, fiyat-maliyet dengesi bozulmuştur. Buna bağlı olarak BT50 250 içinde yer alan enerji firmalarının EBITDA oranları 2019 yılında yarı yarıya düşmüştür.

Gelişmekte olan bir sektör olarak çevre ve geri dönüşüm sektöründe ise EBITDA oranı 2019 yılında artmış ancak ortalamanın altında kalmaya devam etmiştir.

Perakende ticaret sektörü 2019 yılının ikinci yarısında iç talebin canlanması ile enflasyon, faizler ve döviz kurlarında sağlanan göreceli istikrardan olumlu etkilenmiştir. Perakende ticarete kar marjları düşük gerçekleşmektedir. Bu itibarla EBITDA oranları da diğer sektörlerin altında kalmaktadır. Buna bağlı olarak BT50 250 içinde yer alan perakende sektöründe de EBITDA oranı düşüktür, ancak 2019 yılında oranın artışını sürdürmesi başarıdır.

250 FİRMA EBITDA GÖSTERGELERİ

Sektörler	EBITDA/NET Satışlar Yüzde 2019
KİMYA SANAYİ	12,4
TEKSTİL SANAYİ	12,3
OTOMOTİV YAN SANAYİ	11,9
AĞAÇ VE ORMAN ÜRÜNLERİ SANAYİ	10,8
MAKİNE VE TEÇHİZAT	10,7
GIDA TARIM VE HAYVANCILIK	10,5
METAL SANAYİ	9,5
PLASTİK SANAYİ	7,9
OTOMOTİV ANA SANAYİ	5,8
HAZIR GİYİM SANAYİ	5,3
ÇİMENTO, TOPRAK ÜRÜNLERİ VE MADENCİLİK	0,33
İNŞAAT SEKTÖRÜ	8,3
ENERJİ SEKTÖRÜ	7,9
ÇEVRE VE GERİ DÖNÜŞÜM SEKTÖRÜ	7,50
PERAKENDE TİCARET	8,3

Ferda BESLİ
CEO
Besfin Finansal Hizmetler Danışmanlık A.Ş.
www.besfin.com

Küresel Ekonomideki Yavaşlamanın Etkileri 2019 Yılında Hissedildi

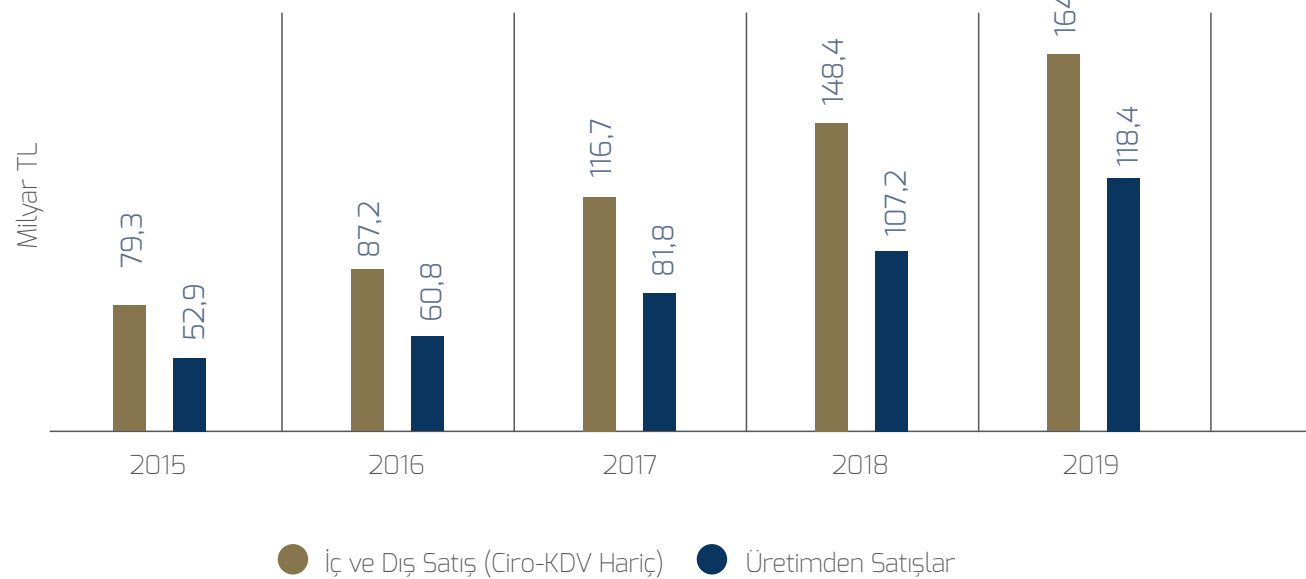
Bursa ili Türkiye ekonomisi için en önemli illerden biri olup tarihsel olarak Türkiye'nin GSYH içinde %4,2'lik önemli bir paya sahiptir. 2019 yılında da aynı trendi sürdürerek performansını devam ettirmiştir. Bursa ilinin başarısının temel dinamiklerine baktığımızda ihracat odaklı sanayi sektörünün yarattığı pozitif katkı öne çıkmaktadır.

Sanayi sektörünün yanı sıra Bursa ili yüksek teknoloji odaklı ürünlerle, aynı zamanda Türkiye'nin öncü ilk Teknoloji Organize Sanayi Bölge platformuna sahip

olarak katma değerli ürün üretimi ile de öncü bir rol üstlenmektedir.

Bu çalışmamızda 2019 yılında BTSO 250 firmanın da küresel ekonomik olumsuzluklardan etkilendiği görülmektedir. Öne çıkan sektörlerin yarattığı katma değer 2018 senesine göre %10 azalmıştır. 2019 yılında BTSO 250 firmaları toplamdaki satışlarını arttırmış olsa bile ortalama enflasyonun altında kalmış karlılık konusunda 2018'e göre daha zayıf bir sene geçirmiştir.

BTSO 250 Firması Ciro Gelişimi

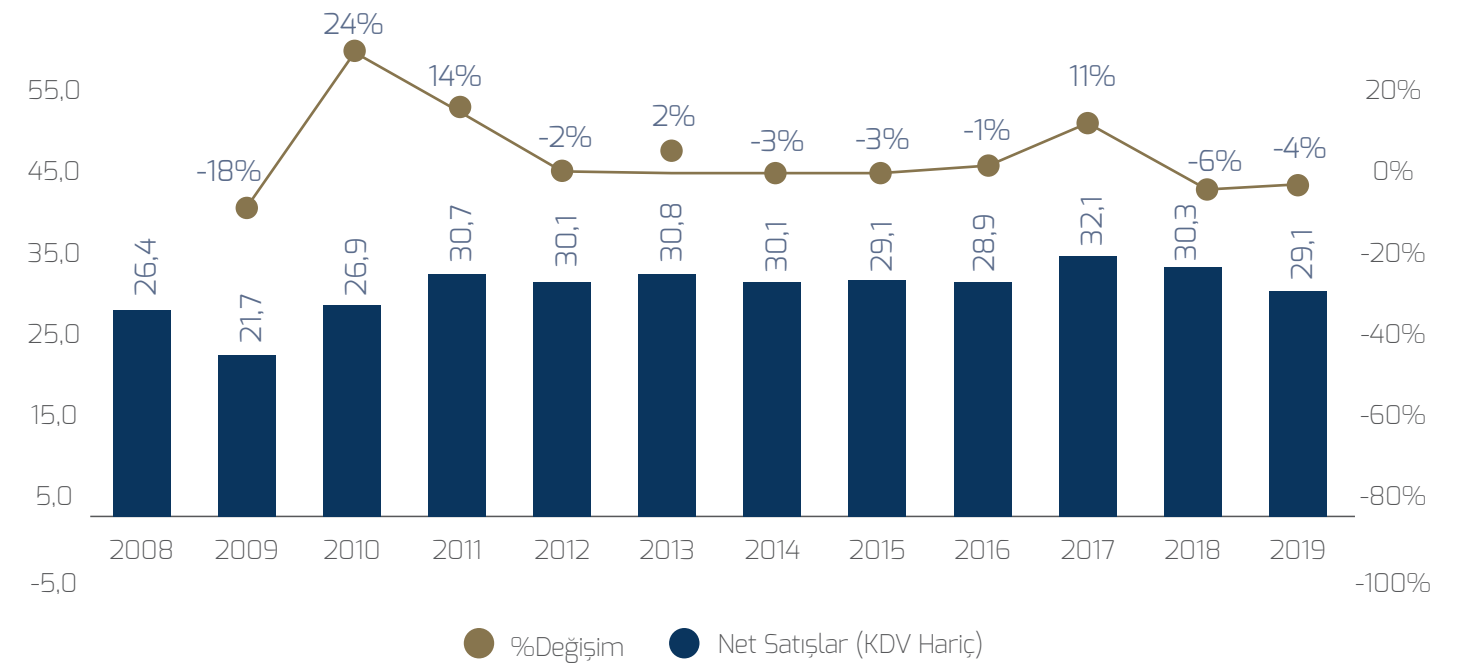

Sanayi alanında ilimizde Otomotiv Ana ve Yan Sanayi, tekstil ve hazır giyim, makine-ekipman sanayi ve metal sanayi öne çıkan sektörler olarak geçmiş yıllarda olduğu gibi 2019 yılında da ağırlığını devam ettirmiştir.

Bursa Ticaret ve Sanayi Odasının açıkladığı verilere göre en yüksek ciroya sahip 250 firma 2019 yılında faaliyetlerinden toplam 164,9 Milyar TL ciro yaratmıştır. BTSO 250 firmalarının 2018 yarattığı ciroya göre TL bazında 12 % oranında satış büyümesi sağlanmıştır.

Grafikte de belirtildiği üzere 2015 yılından itibaren satışlar artış gösterirken satışların içinde üretimden yaratılan satışların payı artan bir trend ile yükselmiştir. 2019 yılında en yüksek ciroya sahip 250 firmanın satışları içinde üretimden yapılan satışların payı 2018 senesine göre sabit kalmış olup %72'dir.

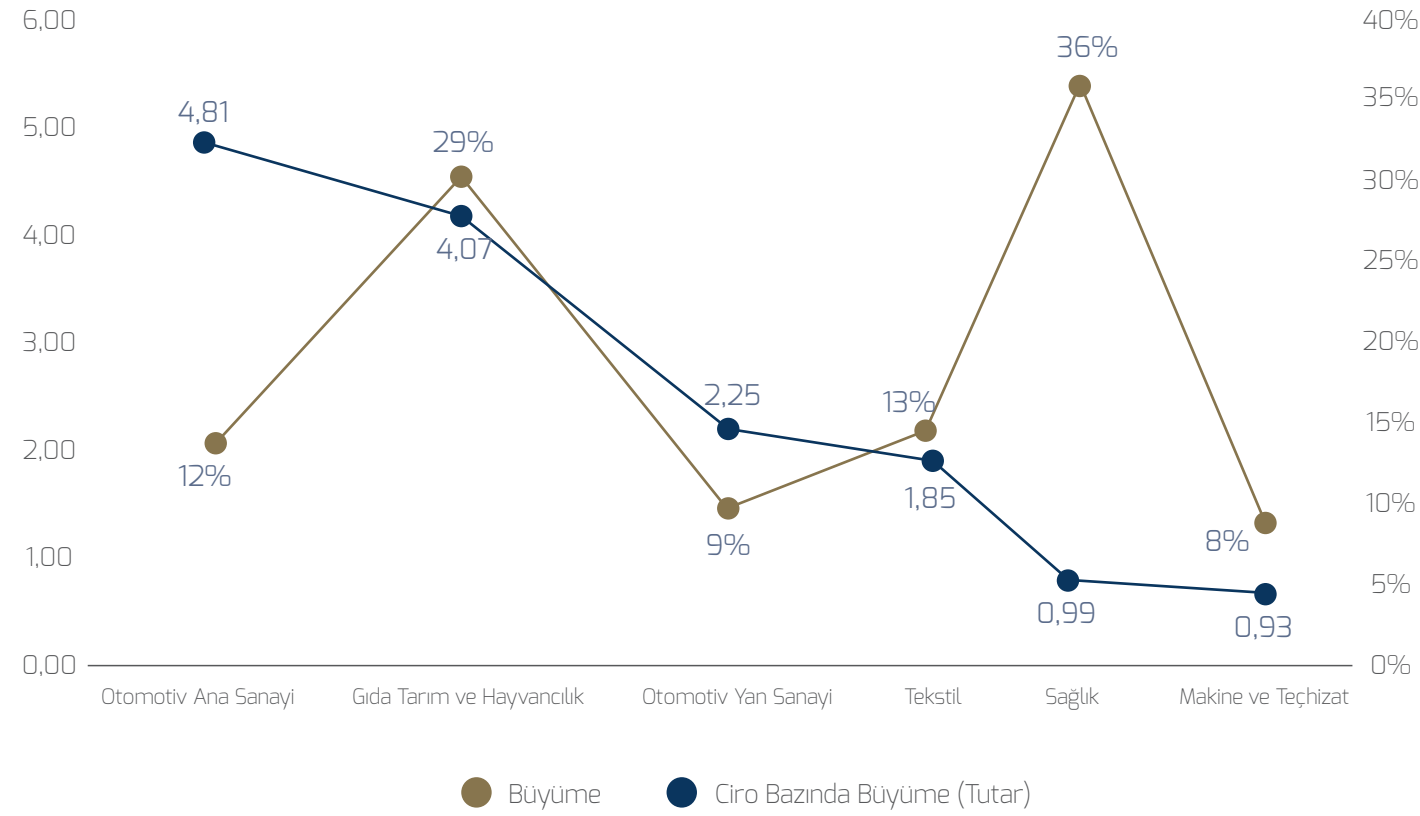
Net Satışlar (KDV Hariç-Milyar \$)

USD bazında satış trendlerini incelediğimizde 2019 yılı satışının 2018 yılı satışının % 4 altında gerçekleştiğini ve 2015 yılı ile aynı olduğunu görüyoruz.

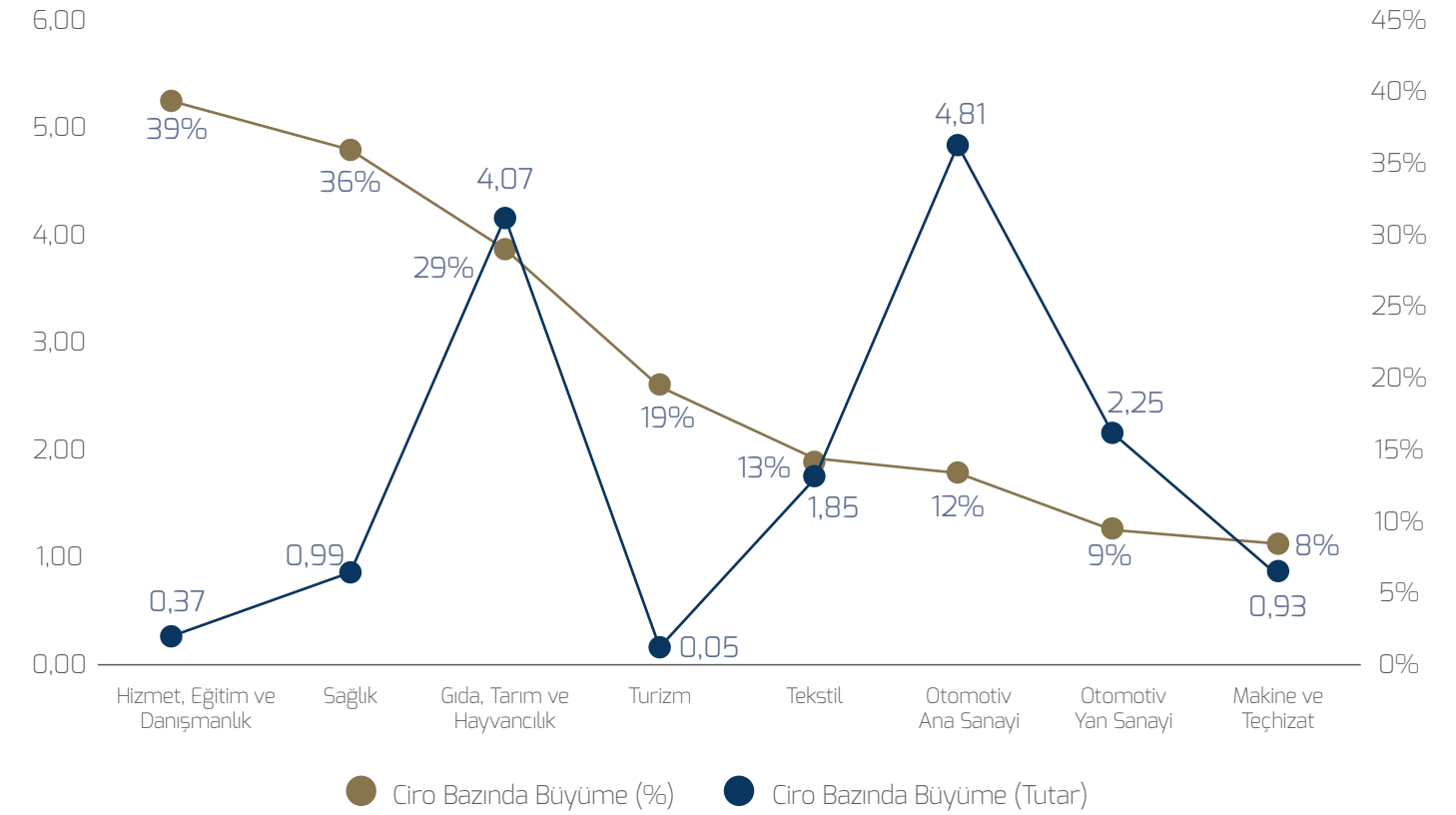
Ciro Bazında En Çok Büyüyen Sektörler (Tutar)

2019 yılı içinde cirosunu tutar olarak en çok arttıran sektörleri incelediğimizde yine Bursailimizin ekonomisinden en çok pay alan sektörleri görmekteyiz. Bu sektörler yıllar içinde performanslarını devam ettirmektedir. Bursa

ekonomisinin önde gelen sektörleri olan Otomotiv ve otomotiv yan sanayi, Tekstil, Makine Teçhizat, Gıda, Tarım ve Hayvancılık sektörü Bursa'nın Türkiye ekonomisinden % 4,2'lik pay almasında önemli rol oynamaktadır.

Ciro Bazında En Çok Büyüyen Sektörler (%)

Sektörel olarak tarımın 2. planda kalmasına rağmen Bursa tarım sektörü için verimli arazileri ve insan kaynağı ile yüksek potansiyel taşıyan bir ildir. Tarım Bakanlığının son dönemde atıl arazileri canlandırmak ve toplulaştırma projesinden sonra, Bursa seçilen 7 bölgeden biri olarak Marmara Bölgesini temsil etmektedir. Bursa'nın önümüzdeki yıllarda tarım konusunda daha çok etkin rol oynayacak ve tarım sektörünün katkısı artarak devam edecektir.

Besfin olarak hazırladığımız projeksiyona göre 2020 yıl sonunda Hizmetler, İnşaat ve Sanayi sektörleri daralırken tarım sektörünün %3-4 büyüyeceğini öngörmekteyiz.

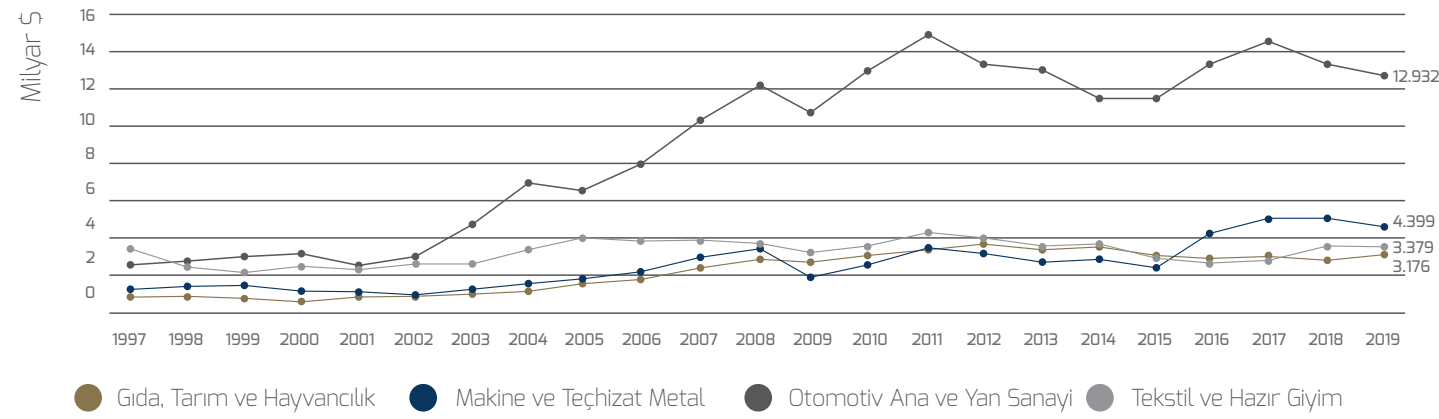
Bu projeksiyonumuzu 2020 2. Çeyrek rakamları doğrulamaktadır. Bursa ilinde faaliyet gösteren ilk 250 firmayı 4 ana sektör bazında 2018-2019 yıllarının yıllık ciro değerleri karşılaştırdığımızda;

- Gıda Tarım Hayvancılık sektörünün %29,
- Makine, Teçhizat ve Metal sektörünün %8,
- Otomotiv ana ve yan sanayinin %10
- Tekstil ve hazır giyim sektörünün ise % 13

büyüdüğünü görüyoruz.

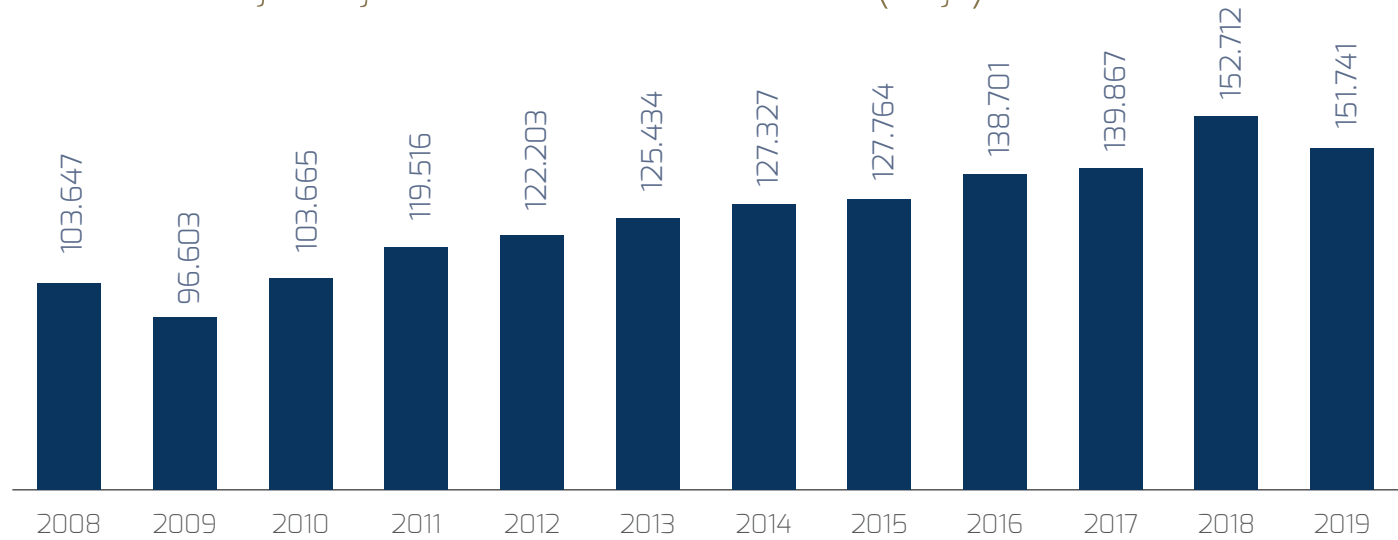
1997-2019 SEKTÖRLERE GÖRE NET SATIŞLAR

Yukarıdaki grafikte de belirtildiği gibi 1997-2019 yılları arasında Bursa ekonomisinin lokomotif sektörlerinin net satışlar üzerinden gelişimini göstermektedir.

Özellikle son 5 yıla bakıldığında 2015 senesinden sonra özellikle Makine teçhizat 2017 yılında pik yaptıktan sonra düşüş eğilimindedir. Gıda ve Tekstil yatay konumdadır. Otomotiv ana ve yan sanayi sektöründe USD bazında 2019 yılında aşağı yönlü bir trend izlemektedir.

ÜCRETLE ÇALIŞANLAR ORTALAMASI (KİŞİ)

Satışlara bakarken bu firmaların yarattıkları istihdamda çok önemli bir göstergedir. Bu noktada baktığımızda 2019 yılında ücretle çalışanlar kişi ortalaması grafiğine göre 2018 yılına göre 971 kişi bir azalış vardır.

BT50 250 FİRMALARININ 2017-2019 YILLARI PERFORMANS ANALİZİ

Rasyolar	Özkaynak/Net Aktifler	Net Aktif Devir Hızı	Özkaynak Devir Hızı	Net Aktif Karlılığı (ROA)	Özkaynak Karlılığı (ROE)	Satış Karlılığı
2017	33%	144%	%495	9%	26,3%	6%
2018	34%	146%	%487	9%	26,0%	6%
2019	35%	142%	%404	8%	21,7%	5%

BT50 250 Çalışmasını yaparken 2017,2018 ve 2019 yılları baz alınarak çalışma yaptık. Aktifler açısından incelediğimizde 2019 yılında firmaların aktif büyüklüklerinin 2018 yılına göre % 3 azaldığını ve aktif devir hızının % 142 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Aktif Devir Hızı firmaların daha verimli çalıştıklarını, kaynaklarını daha verimli kullandıklarını göstermektedir. Aktif kârlılığı ve özkaynak karlılığı bir şirketin toplam varlıklarına göre ne kadar kârlı olduğunu gösteren önemli bir göstergelerdir. Aktif ve özkaynak karlılığı 2019 yılında sırasıyla % 8 ve % 22 olmuştur. Özkaynakların aktif içindeki payı %33-%35 seviyesinde gerçekleşmiştir.

BT50 250 firmasındaki firmalara baktığımızda 2019 senesinde 220 adet firma kar etmiştir. 9.6 milyar TL kar açıklanırken, firmaların genel net kar marjı 2019 yılında

%5 seviyesinde gerçekleşmiş olup 2018 senesine göre 50 baz puan azalmıştır.

Net kar oranı açısından firmaları sektörlere göre incelediğimizde ilk 5 sektör , Turizm %24, Lojistik %20, Kimya %12 , %10 Otomotiv Yan Sanayi ve son olarak %9 Ağaç,Orman Ürünleri ve Mobilya olmaktadır.

Bursa ekonomisinde rol oynayan lokomotif sektörlerin karlılığı diğer sektörler göre daha düşük olsa bile 2017,2018 ve 2019 yılları içerisinde Gıda Tarım ve Hayvancılık sektörünün kar marjı %6, Makine ve Teçhizatın %5, Otomotiv ana ve yan sanayinin %6 ve Tekstil net kar marjı %7 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu tabloda en çok dikkat çeken Gıda Tarım ve Hayvancılık sektörü 2018 yılına göre kar marjını arttırmıştır. Diğer sektörlerin net kar marjı 2018 yılına göre azalmıştır.

Dönem Karı/ Net Satışlar	Gıda, Tarım ve Hayvancılık	Makine, Teçhizat ve Metal	Otomotiv Ana ve Yan Sanayi	Tekstil ve Hazır Giyim
2017	6%	7%	7%	8%
2018	4%	6%	7%	8%
2019	6%	5%	6%	7%

SEKTÖREL KARLILIKLAR 2019 (%) DEĞİŞİMLER

Sektörler	Satışların Karlılığı	Aktif Karlılığı	Özkaynak Karlılığı
Otomotiv Ana Sanayi	3,89	10,14	37,75
Lojistik	19,69	12,11	36,49
Kimya	11,97	14,33	30,59
Otomotiv Yan Sanayi	10,00	13,68	30,48
Hazır Giyim	2,52	4,45	30,29
Sağlık	2,03	5,98	29,78
Ağaç, Orman Ürünleri ve Mobilya	9,06	14,89	29,14
Perakende Ticareti	4,20	8,49	28,92
Turizm	24,15	14,36	23,64
Metal	5,17	7,06	21,25
Gıda, Tarım ve Hayvancılık	5,77	7,68	20,24
Çevre ve Geri Dönüşüm	4,26	6,78	19,97
Tekstil	7,10	6,95	16,65
İnşaat	4,89	3,37	15,45
Plastik	3,30	4,62	13,75
Makine ve Teçhizat	4,42	5,50	13,48
Elektrik-Elektronik	1,24	1,73	5,39
Ekonomik İlişkiler ve Finans	0,03	1,75	1,77
Enerji	0,09	0,06	0,27
Hizmet, Eğitim ve Danışmanlık	-2,07	-2,13	-3,62
Çimento, Toprak Ürünleri ve Madencilik	-1,79	-2,50	-3,98

SEKTÖREL KATMA DEĞER

Sektör	Katma Değer (Milyar TL)
Otomotiv Yan Sanayi	6.428.669.975
Tekstil	3.283.612.724
Gıda, Tarım ve Hayvancılık	3.200.046.008
Makine ve Teçhizat	2.691.857.778
Metal	1.746.275.635
Enerji	1.502.967.805
Perakende Ticareti	1.080.720.778
Hizmet, Eğitim ve Danışmanlık	672.368.287
Hazır Giyim	313.222.618
İnşaat	302.042.604
Lojistik	237.141.187
Turizm	186.031.711
Kimya	185.620.338
Plastik	173.355.356
Sağlık	163.776.413
Elektrik-Elektronik	80.698.702
TOPLAM	25.318.499.018

2019 Senesinde BT50 250 firmalarının yarattıkları katma değeri incelediğimizde toplamda 25.3 milyar TL katma değer yaratılmıştır.

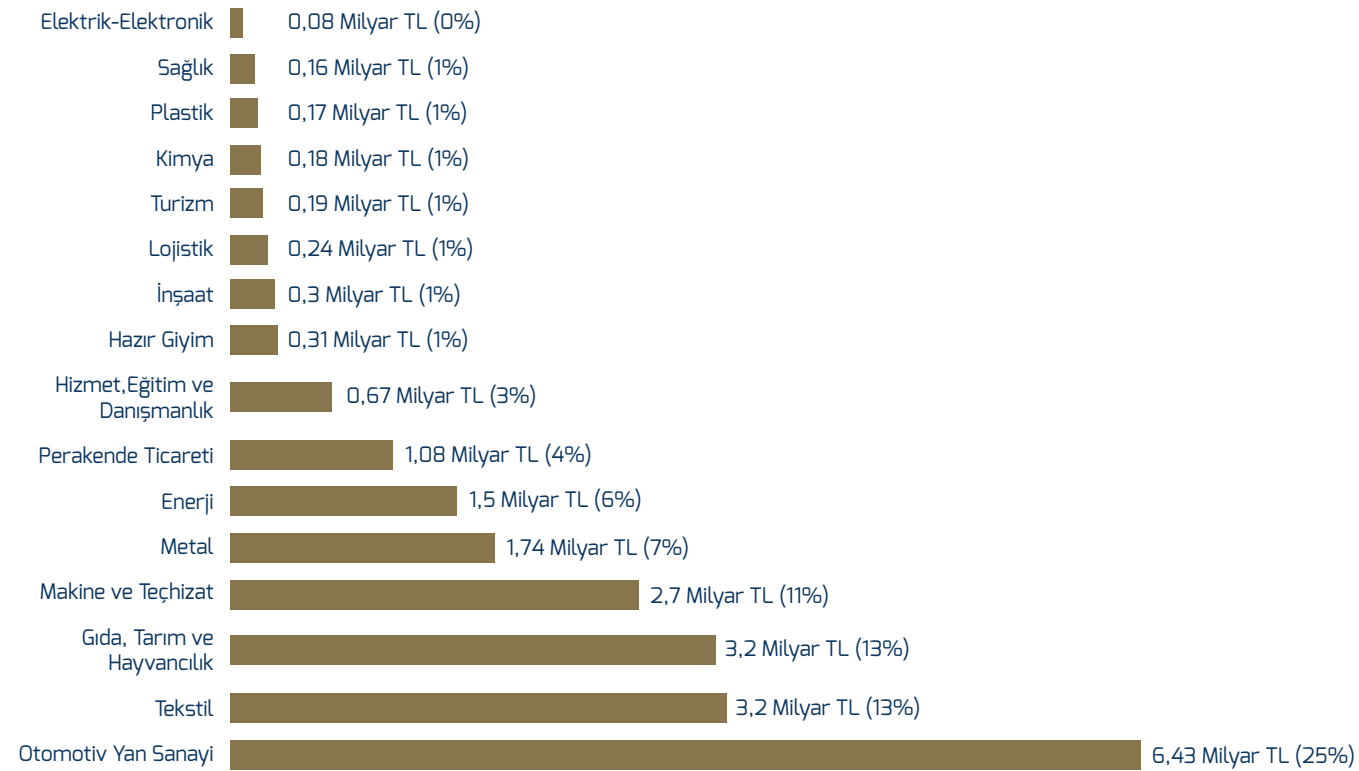
Sektörel olarak incelediğimizde ise; en çok katma değer yaratan sektörler Bursa ekonomisinde öncü sektörler olup ;

- Otomotiv yan sanayinin payı %25
- Tekstil %13
- Gıda Tarım ve Hayvancılığın payı %13
- Makine ve Teçhizat'ın payı %11
- Metal'in payı ise %7 'dir.

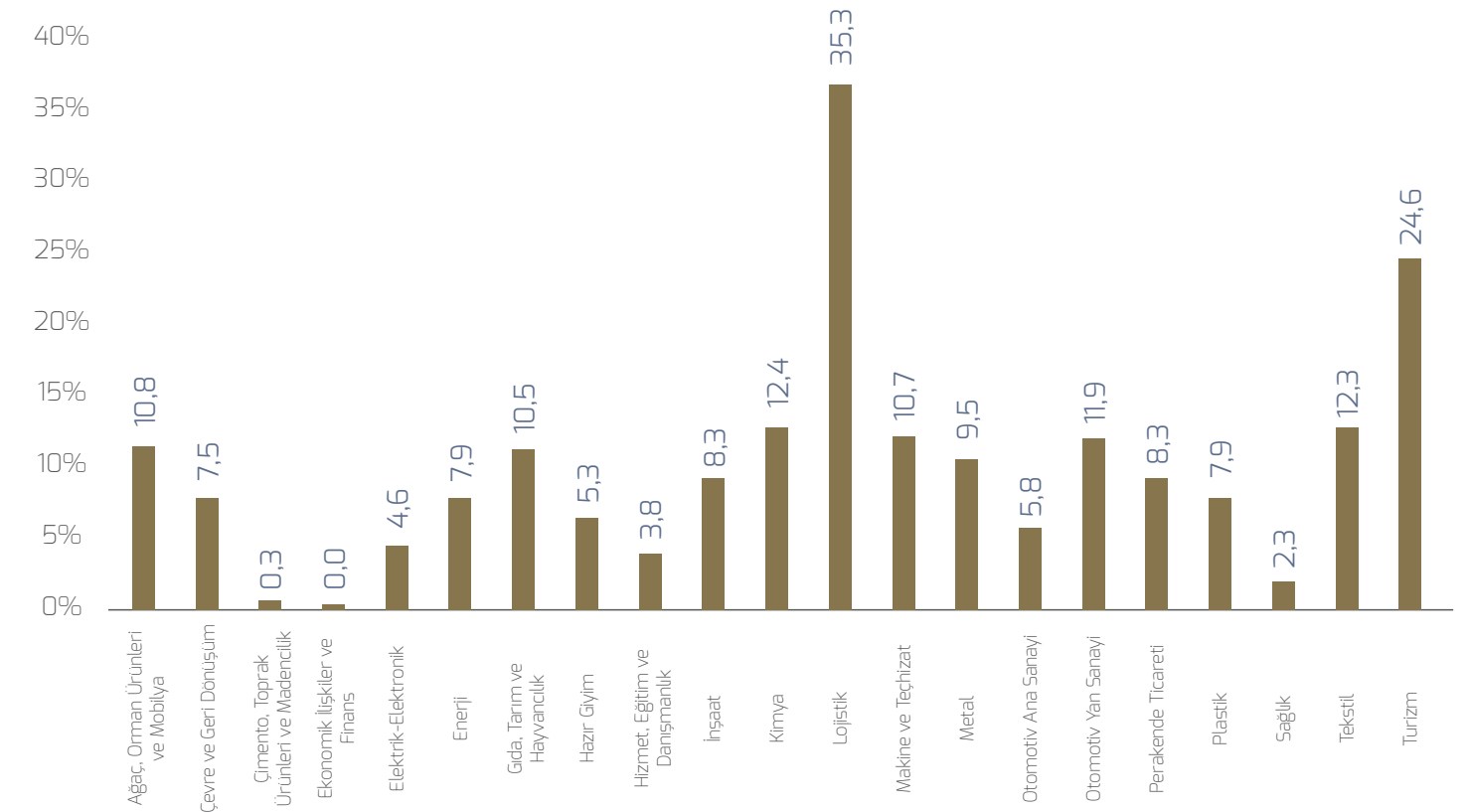
Tabloda verilerinin açıklanmasını istemeyen sektörlerle yer verilmemiştir. Genel toplama verileri dahil edilerek hesaplama yapılmıştır.

KATMA DEĞER

SEKTÖRLERE GÖRE FAVÖK MARJİ (%)

FAVÖK (EBİTDA) açısından firmalarımızın performansına baktığımızda 2019 yılında toplamda 14.7 milyar TL FAVÖK yaratmış olup toplam yaratılan FAVÖK'ün toplam satışlar içindeki oranı %8,9'dur.

En yüksek FAVÖK marjına %35,3 ile Lojistik sektörü sahip iken , %24,6 ile Turizm sektörü takip etmektedir. %12,4 ile Kimya sektörü, %12,3 ile Tekstil, %11,9 ile otomotiv yan sanayi izlemektedir.

Özetle, 2019 yılından Bursa 250 firmaları 164.8 milyar TL net satış, 14.7 milyar TL FAVÖK yaratmış olup FAVÖK

marjı %8,9'dır. 2019 yılı aktif devir hızı %142 seviyesinde gerçekleşmiştir. Aktif Devir Hızı ve Özkaynakların aktif içindeki payı da Ülkemiz ortalamasının üzerinde olup başarılıdır. 8.8 milyar TL net kar ve 11,5 milyar dolar ihracat Bursa'yı ayırtıran sayılardır.

2019 senesinde Bursa ekonomisi global ekonomik zorluklardan pazar risklerini dağıtmış olması nedeniyle daha az etkilenmiştir. Bursa büyürse Türkiye büyür cümlesi; sürdürülebilir büyümenin en önemli unsurudur. Yüksek katma değerli ürün üretimi önümüzdeki dönemde şirketlerin odaklandığı alan olacaktır.

Bilal Emin TURAN
Posta Gazetesi Ekonomi Müdürü

Durmadan Daha İleri BURSA

Türkiye'nin en stratejik şehirlerinden biri Bursa. Coğrafi konumunun avantajı, gelişmiş ve teknolojiyle uyumlu sanayi altyapısı, üretim iştahı, yetişmiş insangücü ile öne çıkarak Türkiye ekonomisinin öncü gücü haline gelen Bursa, ürettiğini ihraç eden konumuyla dikkat çekiyor. Geçen yıl 15 milyar dolarlık ihracat rakamıyla en çok ihracat yapan ilk 3 il arasında yer alan şehir, katma değerli yatırımların da adresi. Son olarak yerli otomobil (TOGG) yatırımıyla adından söz ettiren Bursa'nın bu başarısı elbette tesadüf değil.

Otomotiv Ana Üssü

Adeta Türkiye'nin hayallerini gerçeğe dönüştürme misyonu üstlenen Bursa'nın milli gelirden (GSYH) aldığı pay yüzde 4.17. Bursa'nın sanayici firmalarının toplam sanayi üretimi içerisindeki ciro paylarına baktığımızda, otomotiv endüstrisi açık ara önde duruyor. Rakamları daha açık ifade etmekte fayda var. 2019'da Türkiye'de üretilen toplam 982 bin 642 otomobilin yüzde 51.2'si yani 503 bin 451 adedi, 405 bin 248 bin kamyon/kamyonetin 107 bin 327'si, 9.199 otobüsün 527'si bu şehirde üretildi. Üretilenlerin de büyük bir kısmı başta Avrupa olmak üzere dünyanın dört bir yanına ihraç edildi.

Hayallere taşıyor

İlk otomobil girişimi Devrim'den tam 60 yıl sonra tüm hakları Türkiye'ye ait olan elektrikli yerli otomobilin, kendini otomotiv sanayiinde dünyaya ispatlamış Bursa

gibi öncü bir şehirde üretilecek olması umutları bir kat daha artırıyor. Biz de gelişmeleri heyecanla izliyoruz ve ilk seri üretim otomobilin banttan ineceği 2022'yi ipe çekiyoruz.

250 Dev Firmanın Adresi

Otomotiv, Bursa'da lokomotif sektör olsa da tekstil, konfeksiyon, makine, demir çelik, gıda, tarım ve hayvancılık alanlarında parmakla gösterilen birçok dev şirket yine bu il sınırları içinde faaliyet gösteriyor ve ekonomiye sağladıkları katkı şüphesiz kayda değer. BTSO uzmanlarınca hazırlanan 'Bursa İlk 250 Büyük Firma Araştırması'nın 2019 sonuçları da bu tespitlerimizi destekliyor.

5 Yeni Şirket Katıldı

OYAK Renault, TOFAŞ, Bosch ve Karsan gibi dev firmaların faaliyet gösterdiği Bursa'da ilk 250 şirketin toplam ihracatı 11.5 milyar dolar olarak gerçekleşirken, otomotiv şirketlerinin bu ihracattan aldıkları pay yüzde 69 yani 7.9 milyar dolar. Makine ve teçhizat ihracatı 1.5 milyar doları aşarken, tekstil ve hazır giyim şirketleri 1 milyar dolarlık ihracat sınırının üzerine çıkmış durumda. Bir diğer dikkat çekici detay ise birçok sektörde faaliyet gösteren şirket sayısında 2018'e göre düşüş olurken otomotiv ana ve yan sanayiinde 5 yeni şirket faaliyete geçmiş. Bu da Bursa'nın otomotivin merkezi olma konumunu güçlendiren bir gelişme.

Kabına Sığmıyor

Bursa, iş insanlarının cesurca yatırım kararları alabildiği, önüne büyük hedefler koyduğu bir kent. Bu özelliğiyle teknolojik dönüşümün de merkezi. 7'den 70'e Bursalı girişimcilerin en temel özelliği kabına sığmayan tutumları. Gözü Türkiye sınırlarının ötesinde yeni pazar arayışında olan bu girişimci iş insanları olduğu sürece Bursa'nın sırtı yere gelmez. 8 bin 500 yıllık tarihi geçmişi ve ticaret merkezi olmasının getirdiği girişimcilik ruhu bu kentin DNA'sına adeta işlemiş ve sadece yarattığı ekonomik değerle değil bu kimliğiyle de Türkiye'deki tüm iş dünyasına örnek oluyor.

Potansiyeliyle Gözde

Entegre sanayi ekosistemi, kalifiye personeli, sağlam altyapısı, endüstrideki yetkinliği ve katma değeri yüksek üretimiyle ihracat birim fiyatı Türkiye ortalamasının üzerinde olan Bursa, pandemi gibi hiç hesapta olmayan krizlerde dahi Türkiye'nin en az hasarla yoluna hızla devam etmesini sağlayacak potansiyeliyle her zaman yakından izlediğimiz bir şehir olmaya devam edecek.

Neden Olmasın!

Bursa İlk 250 Büyük Firma Araştırması 2019 sonuçları elime geçtiğinde önce hafızamı zorladım. 2020'nin sonlarına yaklaştığımız şu günlerde dönüp 2019'da neler yaşadığımızı düşündüm. Zor bir yıldır 2019. Bir yıl önce yani 2018'de ABD ekonomisi toparlanmaya başlamış Avrupa Birliği de onu takip etmişti. Amerikan Merkez Bankası Fed faiz artırımlarını da piyasadan para çekmeyi de sürdürmüştü. Büyümenin lokomotifini Çin hız kesmiş, uzun yıllar yüzde 10'larda olan büyümesinin yüzde 6,1'e gerilemesine engel olamamıştı. Dünya 2019'a sisli bir havada girerken bambaşka bir korku ile yüzleşmişti. Resesyon...

Ticaret savaşları, jeopolitik riskler, Brexit konusu, Avrupa'dan gelen olumsuz ekonomik göstergeler vs. Hava öylesine kötüleşti ki hatırlayın merkez bankaları gevşek para politikasına dönüş yaptılar. Fed 11 yılın ardından faiz indirim kararı alırken piyasayı da beslemeye çalıştı. Avrupa Merkez Bankası onu takip etti. Sonuçta Türkiye'nin de aralarında olduğu 40'ın üzerinde Merkez Bankası faiz indirdi. Merkez Bankası yıl toplamında 1200 baz puan indirime giderek politika faizini yüzde 24'ten yüzde 12'ye indirdi.

Dünya ekonomisindeki bu dalgalanma 2019 yılının ilk yarısında Türkiye ekonomisini de etkiledi. 2018 yılı dördüncü çeyrekte başlayan küçülme ilk iki çeyrekte devam etti. 2019 yılı üçüncü çeyrek itibarıyla toparlanma başladı ve yılı yüzde 0,5'lik büyüme ile kapatabildik. Dolar kuru yıla 5.29 TL seviyesinden başlamıştı 2019'u noktalarken 5.95 TL'yi gördü.

Sefer LEVENT
Hürriyet Gazetesi Köşe Yazarı

2019'daki global tabloyu hatırlayıp Bursa Ticaret ve Sanayi Odası'nın hazırladığı en büyük 250 firması araştırmasına dönersek...

Dünya ve Türkiye ekonomisindeki bu gelişmelerin kaçınılmaz bir şekilde Bursa'ya da yansıdığını görüyoruz. Ancak Bursa kendi hikâyesini yazabilen önemli bir şehir...

Otomotiv ana ve yedek sanayi, makine teçhizat, tekstil ve gıda Bursa ekonomisine can veren ilk 4 sektör. Bu tablo yıllardır değişmiyor. Tarım-gıda dışında diğer üçünde satışlar da yaşanan düşüş hemen dikkat çekiyor. Satışları düşen 3 ana sektörde katma değer oranları 2018'in 3'te ikisini ancak yakalamış.

Araştırma ortaya koyuyor ki Bursa, 2019'da önde gelen sektörlerde hem ciro hem de karlılıkta sıkıntılar yaşamış. Tarım, gıda ve hayvancılıkta yaşanan olumlu tablo işçi sayılarına da yansımış. Üç ana sektörde az da olsa işçi düşüşü yaşanırken, tarım, gıda ve hayvancılıkla uğraşan firmaların ortalama işçi sayısı 18 bin 785'ten 20 bin 326'ya çıkmış.

Bu tablo gösteriyor ki tarım, gıda ve hayvancılıkta doğru işler yapılmış. Peki ama yeter mi? Bursa ve diğer büyük sanayi kentlerindeki en büyük sorun yıllardır aynı... Ana sektörleri konuşuyor olmamız ve bu ana sektörlerin yanına yenilerini ekleyemememiz... ABD ve Avrupa'da yapılan benzer araştırmaları hatırlayın. Dünyanın en büyük şirketleri sıralamasında

zirvede Apple, Microsoft, Facebook, Google, Amazon vs var. 15 yıl önce o tabloların zirvesinde yer alan zamanın teknoloji devleri şimdi alt sıralarda ve daha fazla gerilememek için direnmeye çalışıyor.

Ekonomide Zaman Artık Daha Hızlı Akıyor. Değişmek zorundayız.

Savunma sanayinde İHA, SİHA'larla rekabetçi üstünlük yakaladık. Yerli otomobilimiz asfalta çıkmak için gün sayıyor. Yeter mi, yetmez!

İleri teknoloji içeren, yerlilik oranı yüksek üretim modellerini her alana yaymak zorundayız. Bunun için, Ar-Ge yatırımlarımızı artırmalıyız

Yapay zeka konusu artık dünyanın en önemli konularından biri haline geldi. Dünya bu alanda yarış halinde. Bu yarışa katılmalı, ön sıralarda yer almalıyız. Koronavirüs ve pandemi süreci gösterdi ki sağlık önümüzdeki yıllarda gündemin ilk sıralarında yer almaya devam edecek. Sağlık ve biyomedikal alandaki bilimsel ve teknolojik gelişmeler sadece kamu eliyle takip edilmemeli. Burada özel sektörün yatırımları çok önemli...

Özetle; sanayide tarih yazan Bursa, vizyonu, girişimcileri ve kaliteli iş gücü ile yüksek teknolojinin merkezi olabilir. Neden olmasın!

Şükrü ANDAÇ
Milliyet Gazetesi Ekonomi Müdürü

Önce Katma Değeri Sonra Karlılığı Artıralım

İş aleminin ve ekonomi gazeteciliğinin duayen ismi, tanıyan herkesin bilgisine ve alçakgönüllüğüne hayran kaldığı sevgili yazarımız Güngör Uras'ı kaybetmemizin üzerinden iki yıl geçti. Kendisi sanayi ve üretim denildiğinde iş aleminin ve basında akla gelen ilk isimdi. Bu yüzden giriş bölümünü Saygıdeğer Hocamızın sözleriyle yapmak isterim.

“Her konuda büyük üretim tesisi oluşturma şansımız yok. Ama sanayileşme stratejimizi belirleyerek bir veya birkaç sektörde büyümek zorundayız. Bunu yapabiliriz. Bunu başarırızsa araştırmaya-geliştirmeye (Ar-Ge) dayalı, yenilikçi teknolojilere dayalı, rekabet şansı olan üretim gerçekleştirebiliriz. Üretmek demek katma değer yaratmak demektir. Katma değer bir mal veya hizmetin çıktığı fiyatı ile girdi fiyatı arasındaki farktır.”(Milliyet; 2010)

2009 yılında Bursalı büyüklerin (BTSO 250) oluşturduğu sanayinin yarattığı katma değer 2.8 milyar dolar iken; beş yıl sonra, 2014 yılında bu rakam 4 milyar 381 milyon dolara yükseldi. Sonraki beş yılda üretimden satışlar bırakın yerinde saymayı 30 milyardan 29 milyar dolara gerilerken, ortaya çıkan katma değer tutarı 4.5 milyar dolara yaklaştı.

Peki katma değer hesabı nasıl yapılıyor: Burada (1) Doğa (2) Emek (3) Sermaye (4) Müteşebbis öne çıkıyor. Yaratılan katma değer (1) Kira (2) Ücret (3) Faiz (4) Kâr olarak paylaşılıyor.

Güngör Uras Hocamız hep şu noktaya dikkat çekirdi:

“Ölçülü kâr ekonomide sağlık işaretidir. Ölçülü kâr elde edemeyen işletme ayakta kalamaz, büyüyemez. Yenileri kurulamaz. Bu durumda da işsizlik ve fakirlik artar.”

Şimdi gelelim hasılatlara ve bunun karşılığında elde edilen karlara...

2009 yılında BTSO 250'de, satış hasılatı 21.7 milyar dolar; dönem kar rakamı ise 881 milyon dolar. Satış hasılatına göre dönem kârlılığı yüzde 4 oranında. Yani oldukça düşük bir seviye.

Peki sonraki yıllarda ne olmuş?

Kaldığımız yerden rakamları okumayı sürdürüelim.

Yıl 2010. BTSO 250'de net satışlar 27 milyar dolara dayanırken, dönem karı 1.4 milyar doları bulmuş. Bunun oransal karşılığı yüzde 5'e karşılık geliyor. Bir diğer ifadeyle 2009'dan bir yıl sonrasına belirgin bir artış dikkat çekiyor.

Devam edelim.

Yıl 2011. 30.6 milyar dolar net satış, 1.4 milyar dolar dönem karı. 3.6 milyar dolarlık ciro artışına karşılık kar yerinde saymış. Oransal hesap ise yüzde 4.5'e denk geliyor.

Yıl 2012. 30.1 milyar dolarlık satış rakamına karşılık 1.5 milyar dolarlık kar, yüzde 5'lik oran.

Yıl 2013. 30.8 milyar dolar net satış rakamı, 1.3 milyar dolara düşen dönem karı. Satışların karlılığı oranı yüzde 4.5.

Yıl 2014. 30 milyar dolarlık net satışa karşılık 1 milyar 563 milyon dolar kar. Oran ise yüzde 5.

Yıl 2015. 29.1 milyar dolara gerileyen net satışlar sonrasında elde edilen dönem karı 1 milyar 762 milyon dolar. Oran ise yüzde 6.

Yıl 2016. 28.9 milyar dolar net satışın ardından elde edilen kar rakamı 1 milyar 465 milyon dolar. Satışlara göre karlılık oranı yüzde 5.

Yıl 2017. 32 milyar dolar net satışa karşı 1.9 milyar dolar yıllık kar. Oran ise yüzde 6.

Yıl 2018. 30.2 milyar dolar net satışlar. 1.8 milyar dolar dönem karı. Oran yüzde 6.

Yıl 2019. 29.1 milyar dolar yıllık satış hasılatı sonrasında 2.6 milyar dolar dönem karı yakalanmış. Bunun oransal karşılığı yüzde 9'a yakın bir rakama tekabül ediyor.

Dileğimiz başta sanayinin kalesi Bursa olmak üzere tüm Türk sanayicilerin önce satış hasılatlarını; sonrasında da karlılığı yukarı taşıması. Katma değer artışı ise sanayide olmazsa olmaz yegane şart olmalı.

Vahap MUNYAR
Dünya Gazetesi Ekonomi Yazarı

Otomotiv Katma Değeri Artırarak Başarısını Taçlandırmalı

BURSA Ticaret ve Sanayi Odası'nın (BTSO) "Bursa 250" araştırmasının verilerinin bir bölümü bana ulaştığında öncelikle sektörlerin seyrine baktım.

İlk tabloda "1997-2019 Sektörlere Göre Net Satışlar"ı gördüm. 4 sektörün 1997'deki durumunu inceledim:

- Gıda, Tarım ve Hayvancılık: 576 milyon 945 bin dolar.
- Makine, Teçhizat ve Metal: 762 milyon 169 bin dolar.
- Otomotiv Ana ve Yan Sanayi: 2 milyar 539 milyon 050 bin dolar.
- Tekstil ve Hazır Giyim: 3 milyar 462 milyon 288 bin dolar.

Bu verilere göre 1997 yılında Bursa'daki sanayinin fotoğrafı şöyle görünüyordu:

- Tekstil ve Hazır Giyim ilk sırada. Onu otomotiv ana ve yan sanayi izliyor. Gıda, tarım ve hayvancılık nispeten geri planda kalıyor.

Elbette 1997'den 2019'a kadar olan yıllara da tek tek odaklandım. Sonunda 2019 yılındaki veriler şöyle:

- Gıda, Tarım ve Hayvancılık: 3 milyar 175 milyon 814 bin dolar.

- Makine, Teçhizat ve Metal: 4 milyar 398 milyon 504 bin dolar.

- Otomotiv Ana ve Yan Sanayi: 12 milyar 931 milyon 712 bin dolar.

- Tekstil ve Hazır Giyim: 3 milyar 379 milyon 116 bin dolar.

Tablonun 2019'daki net satışlar bölümünden şu sonucu çıkardım:

- 1997 yılında ikinci sırada yer alan "Otomotiv Ana ve Yan Sanayi", geçen 22-23 yılda ilk sıraya yerleşmekle kalmadı, arayı da önemli ölçüde açtı.

"Katma Değer" tablosunda da 1997 yılında "Tekstil ve Hazır Giyim" lider iken, 2019'da ilk sıranın "Otomotiv Ana ve Yan Sanayi"ye geçtiği hemen dikkatimi çekti. 1997 yılı sıralamasına bakalım:

- Tekstil ve Hazır Giyim: 744 milyon 895 bin dolar.
- Otomotiv Ana ve Yan Sanayi: 552 milyon 701 bin dolar.

- Makine, Teçhizat ve Metal: 186 milyon 951 bin dolar.

- Gıda, Tarım ve Hayvancılık: 127 milyon 015 bin dolar.

2019 yılında sıralama şöyle değişti:

- Otomotiv Ana ve Yan Sanayi: 1 milyar 613 milyon 465 bin dolar.

- Makine, Teçhizat ve Metal: 782 milyon 739 bin dolar.

- Tekstil ve Hazır Giyim: 634 milyon 362 bin dolar.
- Gıda, Tarım ve Hayvancılık: 564 milyon 382 bin dolar.

"Katma Değer" sıralamasındaki değişimde aklıma takılan nokta şu oldu:

- "Otomotiv Ana ve Yan Sanayi", net satışlarda olduğu gibi liderlik koltuğuna yerleşmiş. Ancak, 12.9 milyar dolarlık net satıştan 1.6 milyar dolarlık katma değer düşük kalmış. Bana göre sektörün Türkiye'ye daha yüksek katma değer sağlaması gerekiyor.

Sonra "Ücretle Çalışanlar Ortalaması"nı, yani istihdam tablosunu gözden geçirdim. 1997 yılında Bursa'da "Tekstil ve Hazır Giyim" liderdi:

- Tekstil ve Hazır Giyim: 35 bin 386 kişi.

- Otomotiv Ana ve Yan Sanayi: 14 bin 959 kişi.

- Makine, Teçhizat ve Metal: 7 bin 266 kişi.

- Gıda, Tarım ve Hayvancılık: 6 bin 090 kişi.

2019 yılında bu istihdam sıralaması şöyle değişti:

- Otomotiv Ana ve Yan Sanayi: 54 bin 772 kişi.

- Tekstil ve Hazır Giyim: 26 bin 674 kişi.

- Makine ve Teçhizat: 21 bin 897 kişi.

- Gıda, Tarım ve Hayvancılık: 20 bin 326 kişi.

Bu tablo bana şu mesajı verdi:

Fabrikalarda robotla üretim ağırlık kazandı, yani 'metal yaka'nın artmasıyla "Otomotiv Ana ve Yan Sanayi" istihdamda liderliğe yerleşti.

Türkiye'nin ihracatında da yıllardır lider olan "Otomotiv Ana ve Yan Sanayi"nin ülkemizde yarattığı katma değerın yükselmesi sektörün şampiyonluktaki yerini taçlandırmaz mı?

Feridun EYÜBOĞLU
Ekonomi Yazarı

Kur ve Faizi İyi Yöneten Kazanmış

Son yıllarda ekonominin çok farklı manzaralarına şahit olduk.

Örneğin 2018'in ilk yarısı coşkulu ikinci yarısı çok suskundu.

Sonraki sene ise trendler takvimsel olarak yer değiştirdi. 2019 zor geçen ilk altı aydan sonra çok umutvar bir manzaraya bürünmüştü!

Ve tam işler düzeldi derken 2020'nin koronayla imtihanı çıktı karşımıza.

Artık yarıyıllar değil çeyrekler bazında sert hareketlere şahit oluyoruz. Neticede 2020 yarattığı değişim rüzgarıyla bir milat niteliğine bürünüyor adım adım!

Bu milat noktasını iyi analiz edebilmek içinse ekonominin nispeten normal diyebileceğimiz son yılı olan 2019'a mercek tutmak şart. Tabii ki başta 2018 olmak üzere geçmiş yıllarla karşılaştırarak.

Makro verileri ülke geneli adına çoktan öğrendik. Ama iller bazında, sektör ve firma performanslarını ancak odaların yaptığı araştırmalarla öğrenebiliyoruz. Bursa Ticaret ve Sanayi Odası'nın uzun yıllardır rehber niteliği taşıyan 250 Büyük Firma Araştırması bu çerçevede önemli bir görevi ifa ediyor.

Ve hazırlanan son araştırma 2019'da Türkiye ekonomisinin lokomotif kenti Bursa'nın ekonomik performansına dair hem mikro hem de makro bazda

tutulabilecek en iyi mercek olarak karşımızda. Listeye daha geniş bir perspektiften ve özellikle de karlılık ve katma değer açısından bakmakta fayda var öncelikle. Örneğin 10 yıllık özete baktığımızda mini krizlerin izlerini karlılık verilerinde görebiliyoruz. Bu süreçte 4 kez kar açıklayan firma sayısı düşmüş.

Kar toplamalarında ise 3 yılın azalma gösterdiğini görüyoruz. En çarpıcı daralma yüzde 7,6 ile 2016 yılında görülmekte!

Kar toplamının 2019'da 9,77 milyar TL ile bir önceki yıla göre yüzde 0,5 azalması ise aslında 2018'in Ağustos ayında başlayan kur krizi ve sonrasındaki faiz artışlarının ekonomiyi nasıl daralttığının bir göstergesi. 2018'de Bursalı firmaların toplam karında görülen yüzde 40,8'lik yüksek artış ise daha ziyade kur ve faiz kaynaklı finansal bir avantajın eseri. Çünkü net satışlar toplamı 2018'de 148,4 milyar TL seviyesindeyken 2019'da 164,9 milyar TL'ye çıkmış.

Buna karşın kar toplamı 9 milyar TL'den 8,86 milyar TL'ye düşmüş bu dönem karşılaştırmasında. Neticede satışların karlılığı oranı 2018'de yüzde 6,07 ile zirve seviyedeyken 2019'da karlılık yüzde 5,38 seviyesine gerilemiş.

Bir parantez açarsak 2018'deki kur şoku döviz gelirlerinin TL'ye yansımaları çok güçlü biçimde bilançolara yansıtmıştı. 2019'da ise daha ılıman kur seviyelerine karşın uzunca bir zaman yüksek faizin erozyonu söz konusuydu.

Karlılık meselesine aktifler açısından baktığımızda da benzer bir tabloyla karşılaşılıyor. 250 büyük firmanın 2018'deki toplam aktif karlılığı yüzde 8,85 seviyesinde gerçekleşmişti. 2019'a gelindiğinde ise yüzde 7,63'lük bir oranla karşılaşılıyor.

Özkaynak karlılığında da yüzde 21 seviyesi geçen yılın firmalar adına pek de iyi geçmediğini söylüyor. Manzaranın özeti 2019'un bir önceki yıla oranla daha kötü geçtiğini ifade ederken kur ve faiz değişiminin damga vurduğu bu yıllarda ihracata çalışan ve finansmanı başarılı yöneten firmaların ve sektörlerin öne çıktığı görülmekte.

Veriler dolar bazında değerlendirildiğinde manzaranın tersine dönmesi de bu durumun kanıtı niteliğinde! 2019'da faiz, amortisman öncesi karlılıkları özellikle otomotiv ana ve yan sanayi, tekstil ve hazır, gıda, tarım ve hayvancılık ile makine, teçhizat ve metal gibi sektörlerde kendini göstermekte.

Geleneksel Sektörler Yine Önde

Bursa'nın en büyüklerini ağırlıkla ihracat performansları belirlemekte. Sektörel bazda 6,2 milyar doları aşan toplam ihracat gelirleriyle 4 otomotiv ana sanayi firması başrolde görünüyor. Keza 1,66 milyar dolarla

otomotiv yan sanayi de bu tabloya eklendiğinde sektörün toplamda yüzde 68'lik paya ulaşıyor 250 listesinin toplam ihracat gelirinde.

Sonrasında ise dünya pazarlarında yüksek katma değer boy göstermeye başlayan makine sektörünü 1,5 milyar dolarla görüyoruz. Tekstil ve hazır giyim birlikte değerlendirdiğimizde de yaklaşık 1 milyar dolar karşımıza çıkmakta.

Neticede 250 büyük firmanın 2019'daki toplam ihracatı olan 11,5 milyar doların yüzde 91'nin bu temel sektörlerce gerçekleştirildiğini görüyoruz. Bu sektörler BTOO listesinin 141 firmasını oluşturmakta aynı zamanda.

Keza istihdam verileri de kent ekonomisinin yükünü söz konusu sektörlerin çektiğini söylüyor. Çünkü toplam istihdamın yüzde 63'ünü oluşturmuşlar 2019'da. Haliyle en yüksek katma değer rakamlarını da bu grupta bulmak mümkün.

Gıda, tarım ve hayvancılık sektörlerini temsil eden 26 firma ile 4 enerji şirketinin yarattığı yüksek katma değer de Bursa adına dikkate değer olduğunun altını çizmekte fayda var. Keza gıdayı perakende ticaretle birlikte istihdama katkı açısından anmak da şart.

Namık GÖZ

Bursa Hakimiyet Gazetesi Köşe Yazarı

Bursa 5'inci Sıçramasını TOGG'la Gerçekleştiriyor

Bursa, insan uygarlığının başladığı ilk yıllardan beri üreten ve bunu pazarlayan bir kent.

Yapılan arkeolojik araştırmalarda ortaya çıkarılan medeniyet izlerinde bunu görüyoruz.

O kadar eskiye gitmeden Osmanlı'nın Bursa'yı fethettiği 1326 yılından başlayarak, kentin yaşadığı önemli sıçramaları anlatıp, günümüzde yaşadığımız beşinci büyük sıçramayı detaylandırayım.

Osmanlı'nın fethettiği Bursa, ipek önemli bir ipek üretim merkeziydi. İpeğin sırrının Çinlilerden öğrenilmesinin ardından Bizans dönemindeki bu mirası Osmanlı da devam ettirmişti. Yüzyıllar boyu Osmanlı'da Bursa ipeği hep itibarını korudu.

Birinci sıçrama da kadim bu üretimle gerçekleştirildi. 1888 yılında kurulan ve yakın tarihimize kadar faaliyet gösteren İpekçilik enstitüsü, üretimin modernleşmesinin ilk adımıydı.

Cumhuriyetin ilk yılları, Bursa'nın tekstil konusundaki liderliğini ilan ettiren yatırımlara sahne oldu. Merinos, Suğniipek ve İpekış fabrikaları öncü rolü oynayarak, Bursa'nın ikinci sıçramayı gerçekleştirmesini sağladı. Bu fabrikaların öncülüğünde Bursa tekstilde marka haline geldi.

Bursa, bu sanayi birikimini 1960'dan sonra Türkiye'ye örnek olacak bir yatırım ile geliştirip büyüttü. Türkiye'de ilk kez organize sanayi bölgesinin kurulmasıyla başlayan üçüncü sıçrama Bursa'ya yeni yatırımların gelmesini sağladı.

Önce TOFAŞ, ardından Oyak Renault, fabrikalarının kurulması yeni bir geçişin müjdecisiydi. Sektör öylesine gelişti ki 193 ülkeye ihracat yapacak kapasiteye ulaştı. Otomotiv demek makine ve ağır sanayi anlamı da taşıyordu. Bu iki sektörle birlikte Bursa, sanayi kenti kimliğini pekiştirdi ve dördüncü sıçramayı gerçekleştirdi. Son yıllarda beşinci büyük sıçramanın doğum sancılarını yaşıyoruz. Bursa Ticaret ve Sanayi Odası'nın TEKNOSAB projesi, Bursa'nın sanayi yolculuğunu önümüzdeki yüzyıla taşıyacak işaret fişeğiydi.

Ardından Türkiye'nin yerli ve milli otomobil fabrikası TOGG geldi. Bu öylesine bir yatırım tercihi değil. Bursa'nın dördüncü sıçramada elde ettiği bilgi birikimi sayesinde bileğinin hakkıyla aldığı bir yatırımdı.

Bu yatırım hem tıpkı diğer sıçramalarda olduğu gibi Bursa'nın yanı sıra Türkiye'nin de devler ligine adım atmasını sağlayacak dönüşümü gerçekleştirecek. 150 yıllık otomotiv sektörü gelişen teknoloji ile artık mobilite kavramına evrildi. Mobilite, hayatımızın her alanına giren dijitalleşmenin otomotiv sektöründeki yeni adı.

Artık konvansiyonel üretimin yerini nesnelerin internetinin kullanılacağı yeni araçlara teslim edecek. Yapay zeka ile kontrol edilen birbiriyle bağlantılı, sürücüsüz ve paylaşılan araçlardan, bilgi ve eğlence sistemi donanımlarıyla otomotivin yeni ekosistemi gelişecek.

TOGG, bu yeni kavramın ilk adımını Gemlik'teki fabrikayla atacak. TOGG otomobilin ötesindeki bu üretim tesisiyle dünyadaki dijital dönüşümün bir parçası haline gelecek. Buna bağlı olarak zaten konvansiyonel üretim konusunda dünyada bir numara olan yan sanayinin de dönüşüme ayak uydurması sağlanacak.

Türkiye'de otomotiv denilince akla Bursa geliyordu. TOGG'un Gemlik'te oluşturduğu mobilite sistemi

çekirdeği, yeni teknolojilerin dünyadaki adresleri olan Almanya'daki Wolfsburg ve Stuttgart Sindelfingen, İtalya'daki Torino ile beraber anılacak. TEKNOSAB'la gerçekleştirilecek entegrasyon bu süreci hızlandıracak. Gemlik-TEKNOSAB önümüzdeki çok yakın bir süreçte teknoloji vadisine dönüşecek.

Bursa Ticaret ve Sanayi Odası'nın bu yıl 23'üncüsünü hazırladığı kent ekonomisine ışık tutan 'İlk 250 Büyük Firma' araştırmasında bu sıçramaların yarattığı ekonomik büyüme yansımaları yer alıyor. Önümüzdeki 10 yıllar içinde beşinci sıçramanın etkilerini hep birlikte göreceğiz.

BTSO'nun 'Bursa büyürse Türkiye büyür' sloganının bir kez daha gerçeğe dönüşecek.

Osman GÜRÇAY
Gazeteci

Kim Tutar Bizi!

1950'lerde Bursa denilince akıllara dokuma, tekstil, havlu, şeftali, kestane, incir, armut, üzüm soğan, fasulye, tütün başta olmak üzere meyve sebze ambarı, dağ ve kaplıca turizmi, yeşil doğası ile bir cennet gelirdi.

1960'lı yılların başından itibaren Balkanlardan gelen ve teknoloji ile barışık insanlar, kısa zamanda evlerde çalışan kara tezgahlarla sürdürülen üretimi, mekanik altyapılı otomatik tezgahlarla küçük ölçekli fabrikalara dönüştürüverdiler.

Bazı semtlerde tezgah sesleri sabahlara kadar susmazdı.

Kimsenin gürültü diye derdi olmadığı gibi 'programlı elektrik kesintileri' saatlerindeki sessizlik insanları ürkütürdü.

Çünkü o dönemde de her dönemde olduğu gibi ekmek aslanın ağzındaydı.

Bugün başı çeken otomotivin Bursa'yı üs olarak seçmesi tesadüf değil, geçmişindeki taşıt üretim geleneğinin sonucudur.

Bursa'da ilk tekerleğin dönmesi insanlık tarihi kadar eskidir ve ustaları gördüklerinin üzerine ekleyerek o geleneği günümüze taşımıştır.

1970'lerin başında peş peşe kurulan iki otomobil fabrikasına montaj fabrikası diye dudak bükenler oldu ve başlangıçta gerçekten de öyleydi.

Ama gemilerle gelen parçaların konduğu sandıklar bile hurdaya satılarak Bursa'da tahta depoculuğu diye bir sektör yarattı.

Türkiye'de ancak bir damla su ile balon gibi şişen ve bisküvi gibi kırılan kontrplak üretilirken, depolarda ambalaj sandıkları temizlenerek satışa sunulan MDF kalitesinde beton kalıp malzemesi olarak kullanılan sunta ile emprenye edilmiş 5'e 10 tahtalar inşaatçılar tarafından büyük rağbet görüyordu.

Bu süreç fazla sürmedi önce kaliteli sunta ve MDF üreten fabrikalar ile ahşap palet atölyeleri kuruldu.

Ankara'nın siteler mobilyalarını satarak yola çıkan İnegöl'ün bugün ihracata çalışan mobilya devi bir kent haline gelmesi de tesadüf değildir.

Ve ardından Bursa'ya bütün illerden göçü hızlandıran otomotiv yan sanayi kuruldu ve inanılmaz bir hızla büyüdü.

Bugün ülkemizde üretim, istihdam, katma değer, satış ve ihracatın sektör liderlerine baktığımız zaman Bursa'nın adını ilk üçte görüyoruz.

Bu kitapta bütün ve veriler büyük emeklerle hazırlanmış karşılaştırmalı istatistiki tablolarda Bursa'nın gücünü gururla izlediğimizden meramımı uzman işi olan rakamlarla değil duygularıyla ifade etmek istiyorum. Ama **"Bursa Büyürse Türkiye Büyür"** mottosunu gerçekleştirirken, büyüyen Türkiye'den Bursa'nın payına beklenen iş alemine destek ve halkına sosyal refah payı düşmüyor.

70 yıldır böyle gelen düzenin böyle devam etmemesini istemek ortak kentlilik bilincinin beklentisi olmalıdır.

Bursa sanayileşirken çok büyük bedeller ödemiştir.

Türkiye'nin ilk OSB'sini kurmanın gururunu taşıırken, tarım alanlarına önce fabrikalar kurup ardından organize etmek gibi uygulamalarla Bursa'yı çok yorduk.

Temiz ve çevre dostu üretim ile yeni tanıştık ama halâ dost olmadık.

Her OSB yeni istihdam gerektirdiğinden göç alma süreci de bütün şehircilik planlarını deldi geçti. Ve artık dikkatli olalım...

Başka Bursa Yok!

Umut her zaman vardır diyerek gücünü üretimden alan iş dünyasının pandemi sonrasında yoluna aynı inançla devamını diliyorum. Hele bir de pandemi sürecinin öğretisinden aldığımız dersle tarım ürünleri endüstrisi alanında büyük adımlar atarsak var ya!

Kim Tutar Bizi

BTSO' nun 250 büyük firma çalışmasını ve bunu bir gelenek haline getirmesini çok önemsediyimi ifade ederken, sanayicisi, çalışanı kurumları, basını, en önemlisi yaşayarı ile attığımız her adımda ortak paydamız Bursa'nın yararı olursa kazanan biz oluruz.

Yunis Can TOPAKTAŞ
Bursa Haber Gazetesi Köşe Yazarı

Bursa, Geleceği Görenlerin Kenti

Türkiye, 'bulunduğu coğrafyanın verdiği avantajları tam olarak kullanma çabası içinde olan' ve elindeki kartları oynarken hata yapmaması gereken ülkelerin başında gelir... Bursa ise atılan her adımda özel bir kent olarak her zaman öne çıkar...

Bursa, Türkiye'nin önde gelen üretim merkezi olarak, tarihi boyunca hep en iyiyi, en kaliteliyi, en yeniyi üretme ve başarılı olma konusunda öne çıktı.

2020'lerin sonuna doğru gelirken geleceğimize yön verecek sanayi iş kolundaki gelişmelere gebeyiz artık. Sensörlerle hareket eden cihazlar, robotlar, otonom otomobiller, dronemobiller, quantum bilgisayarlar, nano teknolojiler ve daha binlerce yeni buluş kapımızda... Uzay madenciliği konuşuluyor gelişmiş ülkelerde. Biz halen bor, uranyum ve toryum ile ne yapacağımızı tam olarak bilemiyoruz...

Kararlar Stratejik Olmalı

Bursa, önderlik konumunu kaybetmeden yoluna devam edecekse eğer; öncelikle karar mekanizmalarının ve kapitalin başındaki isimleri seçerken çok dikkatli olmalı... Stratejik konumunu güçlendirmek görüldüğü ve sanıldığı kadar kolay bir iş değil...

Konumuz Bursa ve 'İlk 250 Büyük Kuruluş' olduğuna göre; bazı verileri incelememiz ve belli yargıya varmamız gerekiyor...

Kötü başladığımız ve dibi gördüğümüz 2019'u iyi bir şekilde kapattık. Geçen yılın (2018) son çeyreğinden başlayarak daralmaya giren ekonomide küçülme

3 çeyrek sürdü ve 2019'un üçüncü çeyreğinden itibaren yeniden büyümeye döndü. Üç çeyrek süren daralmanın ortalaması yüzde 2.2 oldu. Hem süre olarak geçmişteki kriz dönemlerinden iki çeyrek daha kısaydı, hem de ekonominin daralması yaklaşık yarı yarıyaydı. Bir anlamda resesyona girdik ve çıktık, ancak işsizlik arttı.

2019'un üçüncü çeyreğinde Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH) yüzde 0.9 ile yeniden büyümeye döndü. Son çeyrekte ise yüzde 6 büyüdük. Büyümede kredilerdeki artışla birlikte konut, otomotiv ve tüketimde yakalanan canlanma etkili oldu. Yıl ortalaması ise yüzde 0.9 olarak kayıtlardaki yerini aldı.

BTSO Raporlarla Ankara'yı Uyardı

Büyümenin etkisini yakından hisseden illerin başında Bursa geldi. Özel sektörün yatırım iştahı biraz arttı... Teşvikler alındı, yurtdışı geziler arttı, fuar organizasyonları gerçekleşti ve BTSO Başkanı İbrahim Burkay ve BTSO Yönetim Kurulu ile konsey üyelerinin hazırladığı sektörel raporlar, Ankara'da önemli kararlar alınmasında etkili oldu.

Satışların Karlılık Oranı (2009-2019)

Tabloları incelediğimde 2009 yılında net satışları 33 milyar 785 milyon 078 bin 575 lira olan şirketlerin vergi öncesi karları 1 milyar 369 milyon 562 bin 925 lira olarak görülüyor. Satışların karlılık oranı ise yüzde 4.05...

Aradan 10 yıl geçtiğinde, 2019 yılında net satışların

164 milyar 858 milyon 226 bin 900 lirayı bulduğunu görüyorum. Vergi öncesi karları 8 milyar 865 milyon 539 bin 410 lirayı bulan şirketlerin karlılık oranı ise yüzde 5.38...

10 yıl sonra kar oranı, beklentilerin çok altında...

Özkaynak Karlılığı

Yine aynı yılları hedeflediğim incelemede; 2009 yılında 11 milyar 159 milyon 232 bin 372 TL olan özkaynakların vergi öncesi karı yüzde 12,27'ye denk gelen 1 milyar 369 milyon 562 bin 925 TL olarak yer alıyor.

2019 yılında 250 şirketin özkaynak toplamı 40 milyar 805 milyon 963 bin 676 TL'ye yükselmesine karşın karlılık oranı yüzde 21,73'le vergi öncesinde 8 milyar 865 milyon 539 bin 410 TL olarak gerçekleşti. Özkaynakların yüzde 400'e yakın artmasına karşın 10 yıl sonra kar yüzdesinin yüzde 21,73'te kalması, şirketlerin ayakta kalma savaşı verdiğini gösteriyor.

250 Firmanın 2019 Yılı Performansı

Ağaç-Orman Ürünlerinde (6), Çevre ve Geri Dönüşümde (3), Çimentoda (4), Finansta (2), Elektrikte (1), Enerjide (4), Gıda-Tarım ve Hayvancılıkta (26), Hazır Giyimde (8), Hizmet ve Eğitimde (4), İnşaatda (4), Kimyada (4), Lojistikte (2), Makinede (16), Metalde (14), Otomotiv Ana Sanayide (4), Otomotiv Yan Sanayide (67), Perakendede (22), Plastikte (6), Sağlıkta (1),

Tekstilde (50) ve Turizmde (2) şirketin yer aldığı '250 Büyük Firma' araştırmasına göre; net satışlar 164 milyar 858 milyon 226 bin 900 TL.

Vergi öncesi dönem karı: 8 milyar 865 milyon 539 bin 410 TL.

İhracatları: 11 milyar 521 milyon 829 bin 976 Dolar.

İstihdam ettikleri çalışan sayısı: 151 bin 741 kişi.

Üretimden satışlar: 118 milyar 444 milyon 954 bin 567 TL.

Tablolardan edindiğim bilgilere göre; Bursa otomotiv, gıda, tekstil, makine ve metal sektörleriyle anılmaya devam edecek.

Yeni Dalganın Gücü

Ekonominin aktörleri, 2019 yılını çabalayarak, yeni finans kaynakları bularak, üretime destek vererek geçirdiler. Bursa'nın geleceğine damga vuracak olan yazılım ve bilişim konusunda atılacak çok ciddi adımlara ihtiyacımız var. Mikro mekanik alanı da boş bırakılmamalı.

Her şeyin başı ise araştırma ve geliştirme. Bunun için de eğitimde yeniliklere, derinliğe ve iş bilen insanlara eğilme zamanı. Küçük adımlar atan, büyük adımlara hazırlanıyor demektir. Dipten çıkışın anahtarı, inanmaktır...